Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2016-11-09

LS 2016-1316

Landstingsstyrelsen

Läget i Stockholmsregionen 2016 - uppföljning av RUFS 2010

Föredragande landstingsråd: Gustav Hemming

Ärendebeskrivning

Godkännande av rapporten Läget i Stockholmsregionen 2016 - den sjätte och sista uppföljningen av Regional utvecklingsplan för Stockholms län (RUFS 2010).

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta.

att godkänna 2016 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen - RUFS 2010.

Landstingsrådsberedningens motivering

Under de sex år som den rådande utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2010, har varit i bruk har regionen haft en god utveckling vad gäller bostadsbyggande, minskade växthusgasutsläpp, minskad energianvändning, en ökad täthet i de regionala stadskärnorna, en minskad ungdomsarbetslöshet samt en ökad förvärvsfrekvens. Stockholms län är ett framgångsrikt internationellt exempel på att det går att kombinera en minskad miljöpåverkan med en hållbar ekonomisk och social utveckling.

Det är särskilt positivt att ett rekordhögt antal bostäder färdigställdes under 2015 och det är viktigt att länet fortsätter att hålla en hög takt i byggandet under kommande år. Stockholms län har även nått sitt utsläppsmål för 2020 (3,4 ton Co2ekv/capita) tidigt och regionen ligger väl i linje med målet om att minska energianvändningen med 20 % mellan 2008 och 2020.

Kollektivtrafiken uppskattas av länets invånare och andelen nöjda SL-resenärer är 81 %, vilket är en ökning på fem procentenheter jämfört med genomsnitt år 2014 och den högsta noteringen på tio år. I takt med att Stockholms läns befolkning fortsätter att växa investerar landstinget även stort i ny kollektivtrafik för att kunna möta den ökade efterfrågan.

Den urbana utglesning som har ägt rum i Stockholms län under de senaste decennierna har därutöver begränsats, vilket är framgångsrikt ur ett resursutnyttjandeperspektiv. Urban utglesning och de ökade avstånd det medför leder till ett ökat transportbehov och medföljande klimatpåverkan. Enligt de redovisade siffrorna har tätheten i de regionala stadskärnorna ökat stadigt jämfört med år 2000, både vad gäller antalet invånare och arbetstillfällen per kvadratkilometer.

Länets arbetsmarknad är fortsatt stark och ungdomsarbetslösheten minskade kraftigt i regionen under 2015 samtidigt som förvärvsfrekvensen ökar och ligger 1,5 % högre än i riket som helhet.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 31 oktober 2016
Läget i Stockholmsregionen 2016 - uppföljningen av RUFS 2010
Tillväxt- och regionplanenämndens protokollsutdrag den 27 oktober 2016, med S-, MP- och V-ledamöternas särskilda uttalanden
Tillväxt- och regionplaneförvaltningens tjänsteutlåtande den 11 oktober 2016

Torbjörn Rosdahl

Gustav Hemming

Carl Rydingstam

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-10-31

LS 2016-1316

Handläggare:
Clara Wahren

Landstingsstyrelsen

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -11- 01
Dnr. LS 2016-1316
Rotel IX

Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljning av RUFS 2010

Ärendebeskrivning

Godkännande av rapporten Läget i Stockholmsregionen 2016 – den sjätte och sista uppföljningen av Regional utvecklingsplan för Stockholms län (RUFS 2010).

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 31 oktober 2016
Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljningen av RUFS 2010
Tillväxt- och regionplanenämndens protokollsutdrag den 27 oktober 2016, med S-, MP- och V-ledamöternas särskilda uttalanden
Tillväxt- och regionplaneförvaltningens tjänsteutlåtande den 11 oktober 2016

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att godkänna 2016 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen – RUFS 2010.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Rapporten Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljningen av RUFS 2010 är den sjätte och sista uppföljningen av den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2010.

Uppföljningen visar att regionen utvecklas i god riktning vad gäller bostadsbyggande, utsläpp av växthusgaser, energianvändning, täthet i de regionala stadskärnorna, ungdomsarbetslöshet och förvärvsfrekvens. Vad gäller bostadsbyggande uppfylls de i regionplanen för 2010 uppsatta målen. Utsläpp av växthusgaser har minskat, energianvändningen fortsätter

minska, tätheten i de regionala stadskärnorna ökar, ungdomsarbetslösheten minskar och förvärvsfrekvensen för länet har ökat.

Bakgrund
I rapporten Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljningen av RUFS 2010 redovisas den sjätte uppföljningen av den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2010, LS 1003-0221. Regionens utveckling följs upp med utgångspunkt i de övergripande mål och planeringsmål som lagts fast i planen. Ett antal statistiska indikatorer används som grund för redovisningen av utvecklingen. Med utgångspunkt i visionen om att vara den mest attraktiva storstadsregionen i Europa görs också internationella jämförelser med åtta andra storstadsregioner. Dessa är Amsterdam, Barcelona, Berlin, Dublin, Helsingfors, Köpenhamn, München och Oslo. De valda regionernas struktur och egenskaper liknar Stockholmsregionens.

Rapporten har behandlats i tillväxt- och regionplanenämnden den 27 oktober 2016.

Överväganden
Uppföljningen visar att regionen ligger förhållandevis bra till i en internationell jämförelse och att läget i regionen på flera områden utvecklas positivt. Här följer ett axplock av utvecklingen som redovisas i rapporten Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljning av RUFS 2010:

- Antalet rapporterade färdigställda bostäder har under 2015 varit rekordhögt med 12 352 bostäder, och ligger därmed inom regionens snittmål på 9 000 till 16 000 bostäder per år.
- Utsläpp av växthusgaser minskar fortfarande men den nedåtgående trenden har planats ut under 2014. Det uppsatta målet för 2020 (3,4 ton CO2ekv/capita) uppnåddes dock redan under 2014 och därmed ligger Stockholmsregionen i topp i den internationella jämförelsen.
- Energianvändningen fortsätter att minska och ligger i linje med den energieffektivisering per BNP-enhet som eftersträvas i RUFS 2010, dvs. minus 20 procent mellan 2008 och 2020.
- Tätheten i de regionala stadskärnorna har ökat stadigt jämfört med år 2000 vad gäller antal invånare och antal arbetstillfällen per kvadratkilometer, vilket indikerar att utvecklingen av de regionala stadskärnorna fortskrider.
- Ungdomsarbetslösheten har minskat kraftigt i regionen under 2015 jämfört med det föregående året men är fortfarande relativt högt i den internationella jämförelsen.
- Förvärvsfrekvensen för länet har ökat under perioden 2010-2014 till 78,8 % och ligger därmed 1,5 % högre än riket som helhet, det finns

dock betydande skillnader mellan länets kommuner, mellan könen och mellan svensk- och utlandsfödda.

Tillväxt- och regionplanenämnden har sedan 2011 arbetat med genomförandet av RUFS 2010. Under perioden 2011-2016 har nämnden lämnat 92 yttranden i ärenden som berör exempelvis kommunernas översiktsplaner och statliga utredningar. I sina yttranden har nämnden använt RUFS 2010 som grund. Nämnden har även tagit fram fördjupade kunskaps- och planeringsunderlag som stöd i olika regionala utvecklingsprocesser i form av 54 publicerade rapporter. Sammanlagt har nämnden under perioden tagit initiativ till och implementerat fem handlingsplaner.

Sammanfattningsvis placerar sig Stockholmsregionen fortsatt bra i den internationella jämförelsen på de flesta indikatorer. Det krävs dock fortsättningsvis insatser för att bland annat minska ungdomsarbetslösheten och segregationen på arbetsmarknaden om visionen att bli Europas mest attraktiva storstadsregion ska kunna uppnås.

Förvaltningen föreslår att landstingsstyrelsen beslutar föreslå landstingsfullmäktige att godkänna 2016 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen – RUFS 2010.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Anne Rundquist
Tillförordnad landstingsdirektör

Stockholms läns landsting

TRN 2016-0106

Läget i Stockholmsregionen 2016 - uppföljningen av RUFS 2010

Oktober 2016

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen

Innehållsförteckning

Sammanfattande bild av läget 3

1 Inledning 9

2 Europas mest attraktiva storstadsregion 11
En resurseffektiv region 11
En ledande tillväxtregion 12
En öppen och tillgänglig region 16
En region med god livsmiljö 18

3 Läget i Stockholmsregionen 21
Ökad uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildning transporter och bostadssektorn 21
Utveckla idéer och förnyelseförmåga 25
Säkra värden för framtida behov 27
Vidareutveckla en flerkärnig och tät region 33
Stärk sammanhållningen 35
Frigör livschanser 39

4 Genomförandet av RUFS 2010 43
Genomförande på en övergripande nivå 43
Tillväxt- och regionplanenämndens yttranden 43
Regional dialog och utveckling 44
Internationell dialog, kunskaps- och erfarenhetsutbyte 46
Kunskaps- och planeringsunderlag 47
Genomförande av strategier 48
Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn 48
Utveckla idéer och förnyelseförmåga 51
Säkra värden för framtida behov 53
Vidareutveckla en flerkärnig och tät region 55
Stärk sammanhållningen 57
Frigör livschanser 58

Bilaga 1 Yttranden 2011-2016 61

Sammanfattande bild av läget

Den här rapporten följer upp Stockholmsregionens utveckling och den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010. Uppföljningen av RUFS2010 har sedan 2011 baserats på ett system med utvalda indikatorer kopplade till de övergripande målen och planeringsmålen i RUFS 201o. Genom dessa indikatorer får vi en bild av hur regionen utvecklas i riktning mot planeringsmålen i RUFS2010, men också hur vi står oss i en internationell jämförelse.

I denna rapport redovisas även på ett övergripande plan hur Tillväxt- och regionplanenämnden, tidigare Tillväxt- miljö och regionplaneutskottet, har arbetat med genomförandet av RUFS 2010 under åren 2011-2016. En utförligare redovisning av indikatorer och uppföljningen i sin helhet finns på www.rufs.se

Europas mest attraktiva storstadsregion
Stockholmsregionen står relativt stark i en internationell jämförelse. I den årliga uppföljningen jämförs Stockholmsregionen med åtta storstadsregioner i Europa: *Amsterdam, Barcelona, Berlin, Dublin, Helsingfors, Köpenhamn, München* och *Oslo* utifrån statistik från Eurostat. Statistiken ska dock tolkas med viss försiktighet, eftersom det finns en eftersläpning i den internationella statistiken på grund av ländernas olika sätt att hantera nationell statistik. Detta innebär även att det finns vissa svårigheter att jämföra de olika länderna, men underlaget bedöms vara tillräckligt säkert för att ge en indikation. Jämförelsen är uppdelad efter de fyra övergripanden målen:

1. **En resurseffektiv region**

Vad gäller indikatorn koldioxidutsläpp finns det inget jämförande internationell statistik på regional nivå. För att indikera hur Stockholmsregionen rankas jämfört med de andra sju storstadsregionerna används statistik på nationell nivå och *Sverige rankas som nummer ett* i denna jämförelse.

Under strategin *säkra värden för framtida behov* redovisas regional statistik vilket bekräftar att Stockholmsregionen ligger i topp och är mest attraktivt resurseffektivt i detta avseende.

2. **En ledande tillväxtregion**

Statistik för bruttoregionalprodukten, BRP, uppdateras inte längre. 2011 rankades Stockholmsregionen på sjätte plats. Samma år hade Stockholms-

regionen den näst högsta produktiviteten vad gäller arbetskraften, inte heller denna indikator uppdateras längre.

Sysselsättningsgraden i Stockholmsregionen för åldersgruppen 15-64 år har ökat under de senaste åren och 2015 rankades Stockholmsregionen på andra plats efter München. Vad gäller jämställdhet bland sysselsatta placerade Stockholm sig på första plats i den internationella jämförelsen. Vad gäller arbetslösa personer mellan 14-25 år rankades Stockholmsregionen på 6e plats, där Dublin och Barcelona visade en högre arbetslöshet för denna grupp.

2013 placerade Stockholm sig på tredje plats gällande FoU som andel av BNP och på första plats gällande antal registrerade europeiska patent för år 2012.

Flera av de utvalda indikatorerna från 2011 inom detta område uppdateras inte längre. Dock finns indikationer på att Stockholmsregionen håller sin ställning som ledande tillväxtregion kopplad till en växande arbetsmarknad och ligger i topp vad gäller jämställdhet på arbetsmarknaden. Den största utmaningen är att jobba med ungas inträde på arbetsmarknaden för att bli den mest ledande tillväxtregionen.

3. En öppen och tillgänglig region

Stockholmsregionen ligger i topp vad gäller andel immigranter som är födda utanför EU (2014), vilket visar att regionen är öppen för människor att bosätta sig i. Vad gäller internationella kongresser rankades regionen på sjätte plats 2015. I fråga om högskoleutbildade ligger Stockholm på tredje platsen efter Oslo och Helsingfors. The Times Higher Education World University Rankings 2016–2017 rankas Karolinska Institutet på 28:e plats.

För immigranter är Stockholmsregionen en öppen och tillgänglig region av toppklass. Regionen håller ställningen vad gäller att locka till sig internationella kongresser. Karolinska institutet är regionens stolthet i den globala rakningen av universitet från 72 länder. Det finns dock en del utmaningar kvar för att bli den mest öppna och tillgängliga regionen.

4. En region med god livsmiljö

Stockholm delar med Oslo andra platsen vad gäller förväntad medellivslängd, det är endast i Barcelona invånare förväntas leva längre. Eurostats så kallade Urban Audit Perception Survey visas dock en mer dyster framtid, 2015 hamnade regionen på sjunde plats vad gäller frågan om *det är lätt att*

hitta bostäder till en acceptabelt pris och på sista plats vad gäller frågan om *utrikesfödda är välintegrerade*.

Vi förväntas leva länge. 2015 års enkät om bl.a. bostadsmarknaden och inkludering av utrikesfödda visar dock att det behövs ytterligare insatser för att bli storstadsregionen med bästa livsmiljö.

Läget i Stockholmsregionen

RUFS 2010 har sex strategier. Inom varje strategi har planeringsmål lagts fast och till dessa planeringsmål har indikatorer valts ut för att följa utvecklingen. I denna del redovisas utvecklingen inom varje strategi utifrån dessa indikatorer.

1. Ökad uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildning, transporter och bostadssektorn

2012 visade att fler högskoleutbildade flyttade till regionen, denna statistik uppdateras inte längre. I regionen går fler ungdomar över till högre utbildningen (drygt 50 %) jämfört med genomsnittet i riket. Det finns dock betydande skillnader mellan kommuner och mellan könen.

Enligt trafikförvaltningens reseundersökning 2015 skedde 49 % av motoriserade resor med kollektivtrafik. September 2015 var andelen nöjda SL-resenärer 81 %. Totalt antal personbilar i regionen har ökat 2014, men genomsnittet av antal personbilar per invånare ökar mindre starkt än ökningen av antalet invånare.

Det har vidare rapporterats in ett rekordstort antal färdigställda bostäder under 2015 (12 352), vilket nästan är en fördubbling jämfört med 2014, och faller därmed inom regionens målsättning på 9 000 - 16 000 färdigställda bostäder per år.

2. Utveckla idéer och förnyelseförmåga

Utgifter för FoU ökade under perioden 2009 – 2013. Antalet startade företag minskade något under 2015 men är fortfarande högst i riket. Kommersiella övernattningar har ökat från drygt 25,5 % 2005 till drygt 31 % 2015.

3. Säkra värden för framtida behov

CO_2-utsläppen har minskat betydligt i regionen från 1990. Delmålet från RUFS 2010 för minskning av klimatgasutsläpp per capita till år 2020, dvs. 3,4 ton CO_{2ekv}/capita och år, har redan uppnåtts. Energianvändningen har minskat i regionen från 2010 med drygt 11 %, vilket ligger i linje med den

energieffektivisering per BNP-enhet som eftersträvas i RUFS 2010. Utsläpp av kvävedioxider (NO_x) och partiklar (PM10) beror i hög grad på vägtrafiken och trenden är tydlig att den har minskat under perioden 2002-2013.

Totalareal i skyddade natur- och kulturområden i regionen har även under 2015 ökat, vilket innebär att naturens värde i regionen säkras. Hushållsavfall per länsinvånare har fortsatt minskat under 2015 samtidigt som insamlat matavfall ökar i regionen, vilket ökar förutsättningarna för återvinning.

4. Vidareutveckla en flerkärnig och tät region

Utvecklingen visar att de regionala stadskärnorna ökar i täthet vad gäller antal invånare och antal arbetstillfällen per km^2. Samtliga regionala stadskärnor visar en tillväxt vad gäller befolkningen under perioden 2000 – 2015. Sju av åtta stadskärnor visar även en tillväxt i sysselsättning under perioden 2000 – 2014. Samtliga yttre regionala stadskärnor hade dock drygt 8 procentenheter lägre sysselsättningstillväxt än den centrala regionkärnan.

5. Stärk sammanhållningen

Som svar på en av frågorna i enkäten *Hälsa Stockholm* angav 2014 allt färre att de inte kan lita på de flesta som bor i området, vilket indikerar att tilliten i regionen har ökat. Antalet anmälda brott för stöld, rån, häleri, bilbrott och skadegörelse har minskat successivt i regionen sedan 1997, där finns dock fortfarande betydande skillnader mellan länets kommuner.

Valdeltagandet i kommunvalet i Stockholms län var 81,7 % år 2014, vilket är ett högre valdeltagande i jämförelse med 2010, vilket gör att den uppgående trenden fortsätter.

6. Frigör livschanser

Förvärvsfrekvensen i regionen var 78,8 % år 2014 (77,4 % år 2010) och därmed högre än i övriga riket (77,3 %). Det finns även här betydande skillnader mellan länets kommuner, könen samt mellan utrikes- och svenskfödda. Arbetslösheten för personer mellan 15-24 låg på 19,3 % år 2015, vilket är den lägsta nivån sedan 2008.

Andelen av befolkningens nettoinkomst som består av någon form av försörjningsstöd eller ersättning minskade under perioden 2009 - 2014, från 4,9 till 3,9 % (genomsnittet för riket var 5,7 %). Det är dock stora skillnader när länets kommuner jämförs med varandra. Den nedåtgående trenden för ohälsotalet i regionen har planat ut under 2015, men är fortfarande lägre än rikets genomsnitt.

Genomförande av RUFS 2010

Rapporten redovisar på en övergripande nivå hur Tillväxt- och regionplanenämnden, och tidigare Tillväxt- miljö och regionplaneutskottet, genom sin förvaltning arbetat med genomförandet av RUFS 2010.

Under åren 2011-2016 har Tillväxt- och regionplanenämnden yttrat sig i sammanlagt 92 ärenden och använt RUFS 2010 som grund för sina överväganden och ståndpunkter.

Ärendetyp	Antal
Program till översiktsplan, detaljplan	6
Samrådsförslag till översiktsplaner	14
Utställningsförslag till översiktsplaner	14
Fördjupade översiktsplaner	8
Andra kommunala planer	18
Regionala styrdokument	11
Regionala utvecklingsstrategier andra län	4
Statliga utredningar	16
Övrigt	7

Nämnden har under åren 2010-2011 tagit beslut om att med RUFS 2010 som grund initiera och implementera fem handlingsprogram och medverkat i ett handlingsprogram.

Tillsammans med regionala aktörer har förvaltningen samverkat i olika regionala och delregionala nätverk och processer, som syftar till att driva regionala och delregionala utvecklingsfrågor i enlighet med RUFS2010.

Övergripande dialog- och utvecklingsprocesser	Antal
Nationell och regional	7
Internationell	5
Dialog och utvecklingsprocesser per strategi	
Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn	4
Utveckla idéer och förnyelseförmåga	4
Säkra värden för framtida behov	6
Vidareutveckla en flerkärnig och tät region	4
Stärk sammanhållningen	2
Frigör livschanser	4

Nämnden och förvaltningen har också deltagit i internationella nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte, men också värnat om Stockholmsregion-

ens utveckling i ett nordiskt, europeiskt och globalt perspektiv. Långt ifrån alla genomförda dialoger och utvecklingsprocesser redovisas i rapporten. De processer som valts ut för redovisning bedöms ha haft en mer varaktig och strategisk karaktär.

Under åren 2010-2016 har Tillväxt- och regionplaneförvaltningen arbetat aktivt med regionala aktörer för att ta fram kunskaps- och planeringsunderlag, som använts i gemensamma projekt och planeringsprocesser. Sammanlagt har 54 kunskaps- och planeringsunderlag tagits fram, som lett till publicering digitalt eller i skrift.

Publicerade kunskaps- och planeringsunderlag per strategi	Antal
Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn	11
Utveckla idéer och förnyelseförmåga	10
Säkra värden för framtida behov	8
Vidareutveckla en flerkärnig och tät region	10
Stärk sammanhållningen	8
Frigör livschanser	7

Sammanfattningsvis kan konstateras att det finns en god spridning vad gäller fördelning mellan de olika strategierna avseende publicerade kunskaps- och planeringsunderlagen. Det gäller även de redovisade dialog- och utvecklingsprocesserna för de sex strategierna i RUFS 2010.

För att regionen ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion är det avgörande att utvecklingsprocesser grundas på den gemensamma syn som fastlagts i RUFS 2010. Det centrala i nämndens och förvaltningens arbete har hela tiden varit att ha RUFS 2010 som grund i sitt arbete. Genom såväl dialog- och utvecklingsprocesser som kunskaps- och planeringsunderlag har RUFS 2010 kontinuerligt förankrats hos regionens aktörer. Detta har bidragit till att skapa förutsättningar för ett gemensamt regionalt arbete för en hållbar utveckling.

1 Inledning

Våren 2010 antogs den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010, av landstingsfullmäktige. Sedan dess pågår arbetet med att genomföra planen. Ett regionalt utvecklingsarbete bedrivs i ett ständigt samspel mellan olika aktörer som på olika sätt bidrar till regionens utveckling. Landstinget står för vissa delar av genomförandet, men det är de olika aktörernas sammantagna insatser som bidrar till en positiv utveckling i regionen. Många lokala och regionala processer drivs med RUFS 2010 som utgångspunkt och stärker arbetet med att genomföra planen. Även storregionala och nationella processer använder RUFS 2010 som utgångspunkt för insatser som ska bidra till regionens utveckling.

För att komma framåt i utvecklingen krävs det regelbundna uppföljningar av genomförande och resultat. Regionens utveckling följs upp med utgångspunkt från vision, övergripande mål, planeringsmål och åtaganden som har lagts fast i RUFS 2010. För att följa regionens utveckling kopplade till RUFS 2010 används sedan 2011 en modell med statistiska indikatorer kopplade till planens fyra övergripande mål och planens planeringsmål.

I första delen av 2016 års uppföljningsrapport görs en uppföljning av visionen och de övergripande målen i RUFS 2010 i jämförelse med åtta andra storstadsregioner i Europa.

I rapportens andra del redovisas regionens utveckling med hjälp av indikatorer som är kopplade till planens planeringsmål. Datainsamlingen har gjorts under juni till september 2016 och data för 2015 har inte alltid kunnat samlas in. Det finns olika fördröjningar för de använda statistiska variablerna på regional, kommunal och europeisk nivå. Det förekommer också variationer mellan indikatorer med avseende på hur ofta olika statistiska variabler uppdateras. Vissa indikatorer bygger på undersökningar som genomförs till exempel endast vart fjärde år och för ett mindre antal av de indikatorer som valdes ut år 2011 finns idag ingen uppdaterad statistik. En mer detaljerad redovisning av indikatorerna finns på www.rufs.se.

Detta är den sjätte och sista uppföljningen som genomförs av RUFS 2010. RUFS 2010 upphör formellt att gälla som regionplan under 2016 men används fortfarande som grund för landstingets arbete med att följa och genomföra den regionala utvecklingsplaneringen. Arbetet med att ta fram nästa regionala utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050, påbörjades 2014 och beräknas antas av landstingsfullmäktige våren 2018. Under 2017 ska uppföljningen av regionens utveckling genomföras med

Utställningsförslaget för RUFS 2050 som utgångspunkt. En uppföljningsmodell ska utvecklas under 2017 som bygger vidare på erfarenheter och kunskap från sex års uppföljningsarbete kopplat till RUFS 2010.

I rapportens tredje del redovisas därför Tillväxt- och regionplanenämndens och -förvaltningens arbete med genomförande av RUFS 2010 under perioden 2010-2016 kopplade till strategier och de i planen formulerade åtagandena.

2 Europas mest attraktiva storstadsregion

Visionen är att Stockholm ska vara den mest attraktiva storstadsregionen i Europa. Det finns flera värden och egenskaper som gör Stockholmsregionen attraktiv. Fyra övergripande mål i RUFS 2010 uttrycker sammantaget de värden som ska kännetecknа regionen:

- en resurseffektiv region
- en ledande tillväxtregion
- en öppen och tillgänglig region
- en region med god livsmiljö

För att se hur väl Stockholmsregionen står sig i ett internationellt perspektiv har ett antal indikatorer valts ut där regionen jämförs med åtta andra storstadsregioner i Europa. Dessa är Amsterdam, Barcelona, Berlin, Dublin, Helsingfors, Köpenhamn, München och Oslo. De valda regionernas struktur och egenskaper liknar Stockholmsregionens.

På grund av en eftersläpning i statistiken ska den internationella jämförelsen läsas med viss försiktighet. En annan svårighet som ska beaktas är att jämförbar internationell statistik kräver bearbetning på grund av mindre skillnader i mätmetoder i respektive länder. Det finns också en viss skillnad när jämförelser görs med tidigare siffror i materialet på grund av revideringar av statistiken bakåt i tiden.

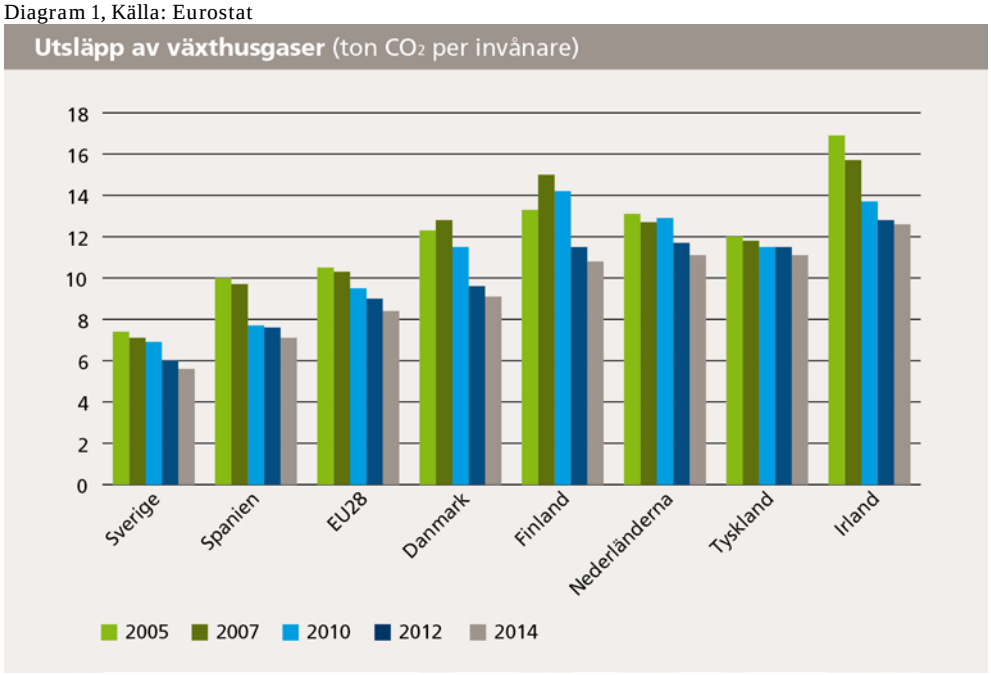
En resurseffektiv region

Växthusgaser

I RUFS 2010 finns målet att Stockholmsregionens koldioxidutsläpp (CO_2) ska minska med 40–50 procent till år 2030 och med 80–90 procent till år 2050. De siffror som är tillgängliga och kan användas för internationella jämförelser har emellertid tagits fram per land och inte per region. Vid en jämförelse med de övriga länderna som de aktuella storstadsregionerna ligger i hade Sverige år 2014 det lägsta koldioxidutsläppet, 5,6 ton per år och invånare, jämfört med Irland som hade det högsta med 12,6 ton per år och invånare.

Sedan 2010 har Sveriges koldioxidutsläpp minskat med 23 procent. Trots att Sverige och Stockholmsregionen har förhållandevis låga utsläpp, i en internationell jämförelse, krävs det ett fortsatt arbete för att nå de uppsatta nationella och regionala klimatmålen. På grund av reviderad statistik fanns ingen statistik tillgänglig för Norge vid tidpunkten för utskick av rapporten.

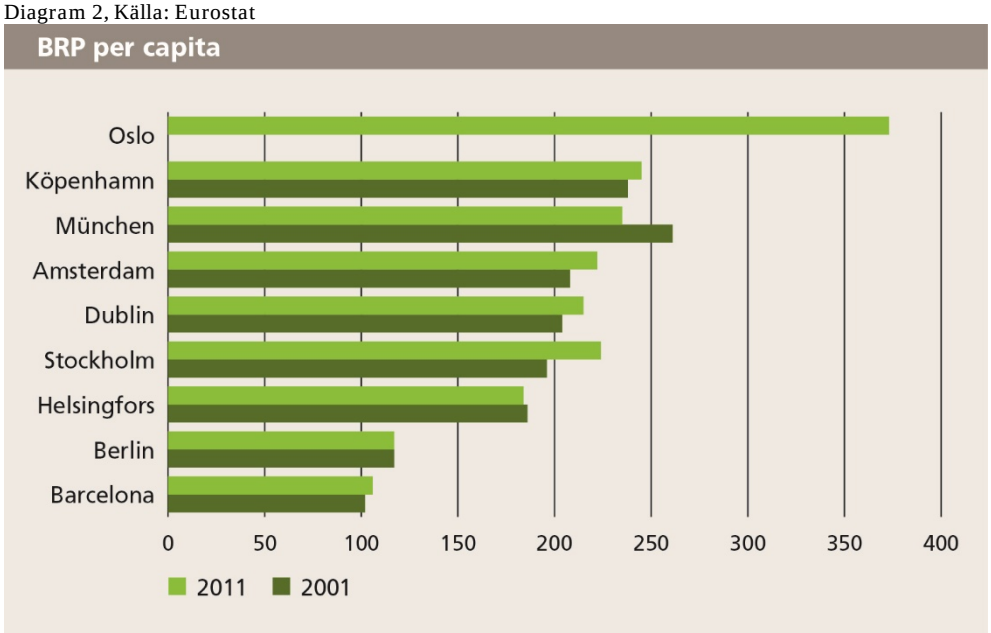
Diagram 1, Källa: Eurostat

En ledande tillväxtregion

Bruttoregionalprodukt

Diagram 2, Källa: Eurostat

Bruttoregionalprodukten (det vill säga värdet av all produktion av varor och tjänster i en region) per invånare har inte uppdateras i den här uppföljningen.

Senaste tillgängliga data för jämförelser på europeisk nivå är från 2011 och ny statistik tas inte fram. Redovisningen nedan är alltså densamma som i förgående års uppföljning. I Sverige har Stockholms län högst BRP per capita av alla län, 41 procent högre än genomsnittet för riket (2014).

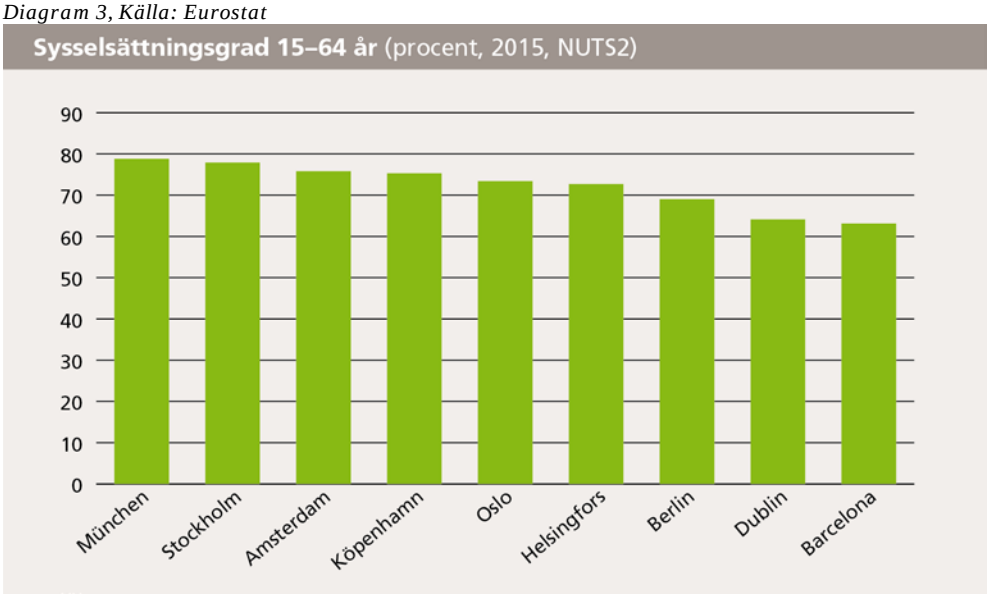
Indexet BRP per capita är beräknat utifrån ett genomsnitt på 100 för EU27, de 27 medlemsstaterna i EU. Indexet är köpkraftsjusterat för att få en mer rättvisande bild. År 2011 befann sig Stockholmsregionens BRP per capita strax över mitten av de jämförda storstadsregionerna, med Oslo i topp och Barcelona i botten.

Arbetskraftens produktivitet

Enligt den senast tillgängliga statistiken (2011) hade Stockholmsregionen den näst högsta produktiviteten av de jämförda storstadsregionerna. Detta visar att Stockholmsregionen har en hög andel företag högt upp i förädlingskedjan. Arbetskraftens produktivitet ökade mellan 2010 och 2011 i de flesta regionerna, förutom i Köpenhamn och München där den minskade något.

Sysselsättningsgrad

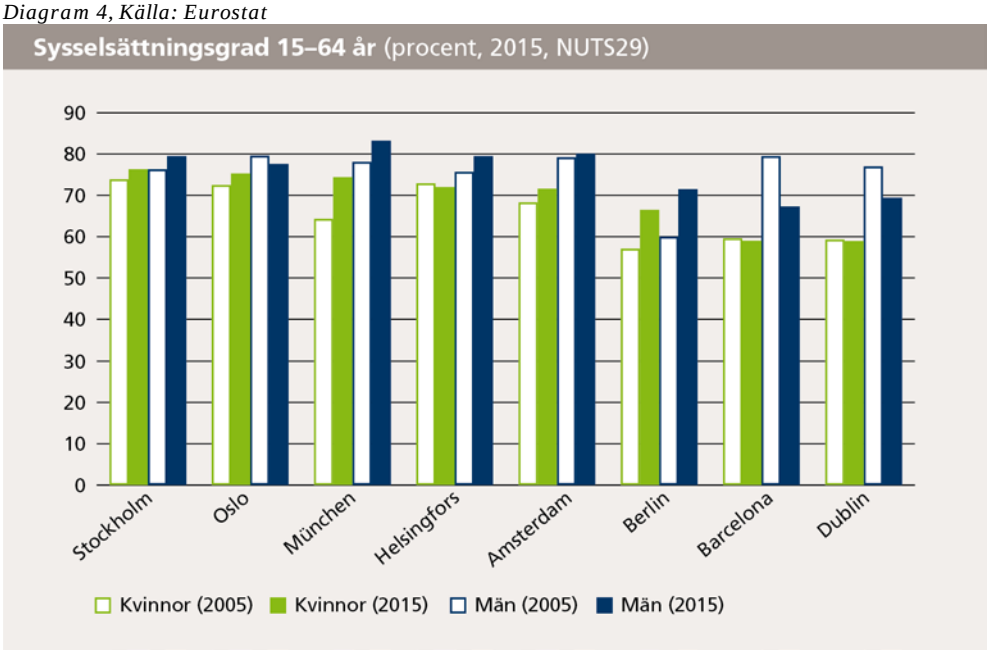
Diagram 3, Källa: Eurostat

Sysselsättningsgraden i Stockholmsregionen (15–64 år) har stadigt ökat de senaste åren. År 2015 var siffran 77,9 procent, vilket är en ökning med 2,4 procentenheter sedan 2009. I jämförelse med de övriga storstadsregionerna har Stockholm legat på andra plats ända sedan 2010, medan München som ligger högst har en sysselsättningsgrad på 78,8 procent. På tredje plats ligger Amsterdam med 75,8 procent. Det är alltså tätt mellan regionerna i toppen.

Mellan åren 2005–2015 ökade sysselsättningsgraden för kvinnor i Stockholm med 2,4 procentenheter och för män i Stockholm med 3,2 procentenheter. Sysselsättningsgraden utvecklades under den perioden starkast i Berlin och München, med 10,4 respektive 7,6 procentenheter. Sysselsättningsgraden i Oslo var under samma period på samma nivå som i Stockholm. Det kan noteras att skillnaden mellan mäns och kvinnors sysselsättningsgrad fortfarande är klart lägst i Helsingfors, Stockholm och Oslo i jämförelse med de andra regionerna.

Diagram 4, Källa: Eurostat

Arbetslösa personer 15-25 år

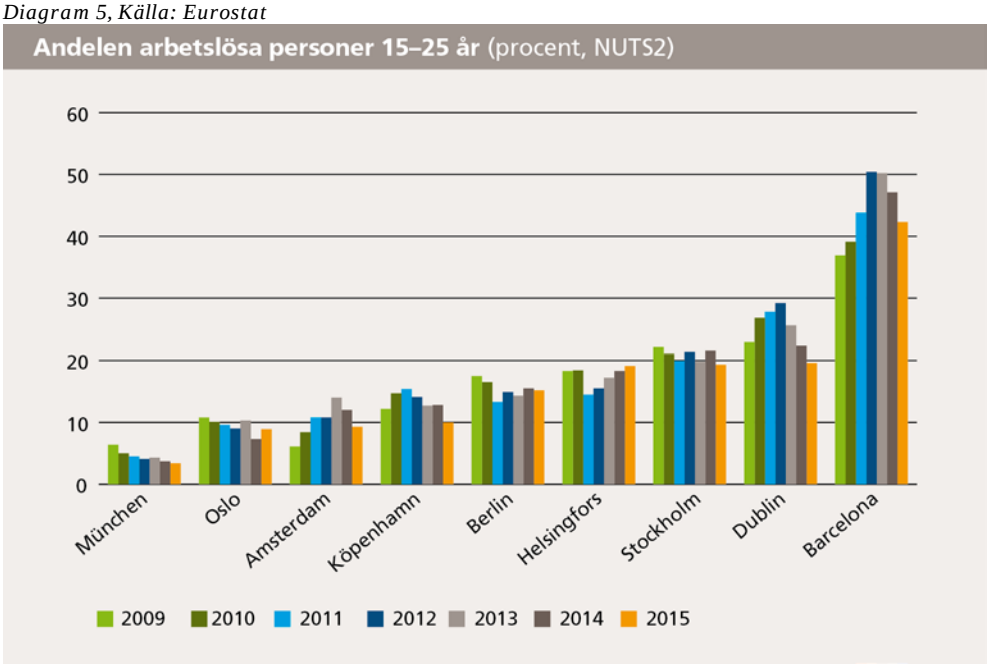
Arbetslösheten har sjunkit starkt bland 15–25-åringarna i Stockholmsregionen år 2015 i jämförelse med 2014 men ligger trots det på en hög nivå i en internationell jämförelse.

År 2015 var den 19,3 procent, vilket innebar att Stockholm hade den tredje högsta arbetslösheten av jämförelseregionerna, bara Barcelona (42,3 pro-

cent) och Dublin (19,6 procent) hade en högre arbetslöshet för denna grupp. München visade den lägsta arbetslösheten (3,4 procent). I jämförelse med 2009 har arbetslösheten bland ungdomar i Stockholmsregionen dock sjunkit med knappt tre procentenheter och är därmed den lägsta nivån sedan 2008.

Sverige har sedan 2007 övergått till den internationella standarden för arbetskraftsundersökningar där ungdomsarbetslösheten mäts i åldersgruppen 15–25 år, istället för som tidigare från 16 år. Dessutom har definitionen för vilka som ska betraktas som arbetslösa ändrats på så sätt att heltidsstuderande som aktivt söker arbete och är beredda att ta ett arbete räknas som arbetslösa. Med beaktande av dessa begränsningar är denna indikator ändå lämplig för att göra jämförelser mellan olika år och mellan storstadsregionerna.

Diagram 5, Källa: Eurostat

FoU som andel av BNP

Data har inte kunnat uppdateras sedan föregående års uppföljning, eftersom det inte finns regional statistik tillgänglig för alla regioner som jämförs. I den senaste tillgängliga statistiken (2013) låg Stockholmsregionen på fjärde plats med en FoU-andel på 3,9 procent av BNP.

Av de jämförda regionerna investerar Köpenhamn och München störst andel av sin BNP i FoU: 4,9 respektive 4,4 procent. Oslo och Berlin ligger tillsammans med Stockholm i mitten och investerar 3,6 respektive 2,9 pro-

cent, medan Barcelona investerar minst, 1,5 procent. I sex av de nio jämförda regionerna har FoU-andelen av BNP ökat under perioden 2007–2013. Den andel av Sveriges BNP som utgörs av offentliga och privata investeringar i FoU har generellt minskat något under det senaste decenniet, men ligger fortfarande på femte plats inom OECD (2014)[1].

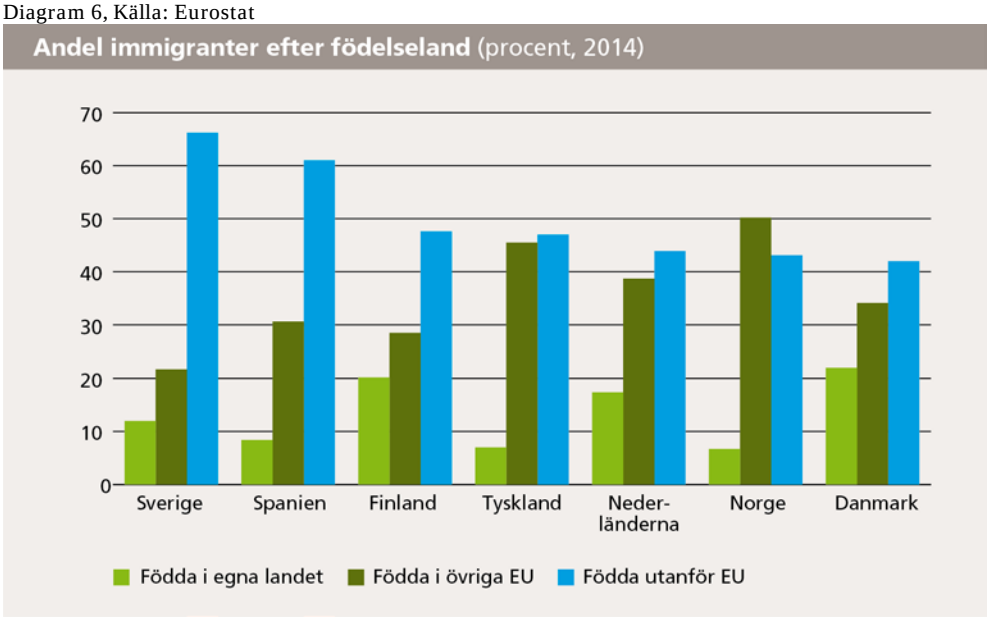
Antalet patent

Antalet registrerade europeiska patent per invånare, EPO, är enligt senast tillgängliga statistik (2012) högt i Stockholmsregionen och trenden under 2000-talet har varit att antalet ökar för varje år. Stockholm utmärker sig även när det gäller specifikt högteknologiska patentansökningar och har fler patent per invånare i jämförelse med exempelvis Köpenhamn och Berlin, men färre än München och Helsingfors.

En öppen och tillgänglig region

Immigration

Diagram 6, Källa: Eurostat

Siffror för immigration redovisas endast per land, inte per region. Antalet immigranter ökar eller minskar olika år, beroende på vad som händer i omvärlden. I jämförelsen kan det konstateras att Sverige har en relativt hög andel utlandsfödda och att immigranterna i stor utsträckning är födda ut-

[1] http://www.oecd.org/sti/rds

anför EU. Sedan år 2009 har andelen utlandsfödda stigit näst mest i Sverige av de jämförda länderna, från 13,8 till 17,3 procent av befolkningen.

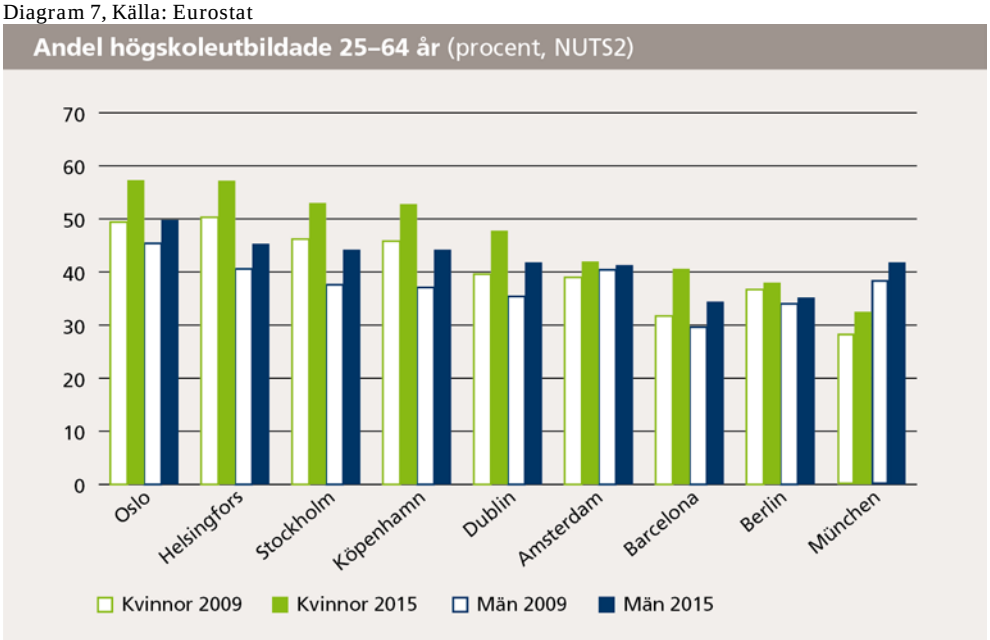
Internationella kongresser

År 2015 arrangerades 89 stycken internationella kongresser i Stockholmsregionen, vilket är en viss minskning från föregående år då 95 kongresser anordnades. Stockholms plats i rankingen har varierat från plats 7 år 2009 och plats 12 år 2012, till plats 23 år 2015. Fem av de jämförda regionerna arrangerade fler kongresser än Stockholm år 2015: Berlin (195), Barcelona (180), Köpenhamn (138), Amsterdam (120) och Dublin (97).

Högskoleutbildade

En hög andel högskoleutbildade ökar en regions attraktionskraft och är en viktig förutsättning för att företag och organisationer ska stanna kvar i eller välja att etablera sig. I samtliga regioner ökar andelen högskoleutbildade i befolkningen. I Stockholmsregionen var totalt 48,7 procent av personer i åldersgruppen 25-64 år högutbildade år 2015.

Diagram 7, Källa: Eurostat

Siffror för immigration redovisas endast per land, inte per region. Antalet immigranter ökar eller minskar olika år, beroende på vad som händer i omvärlden. I jämförelsen kan det konstateras att Sverige har en relativt hög andel utlandsfödda och att immigranterna i stor utsträckning är födda utanför EU. Sedan år 2009 har andelen utlandsfödda stigit näst mest i Sverige av de jämförda länderna, från 13,8 till 17,3 procent av befolkningen.

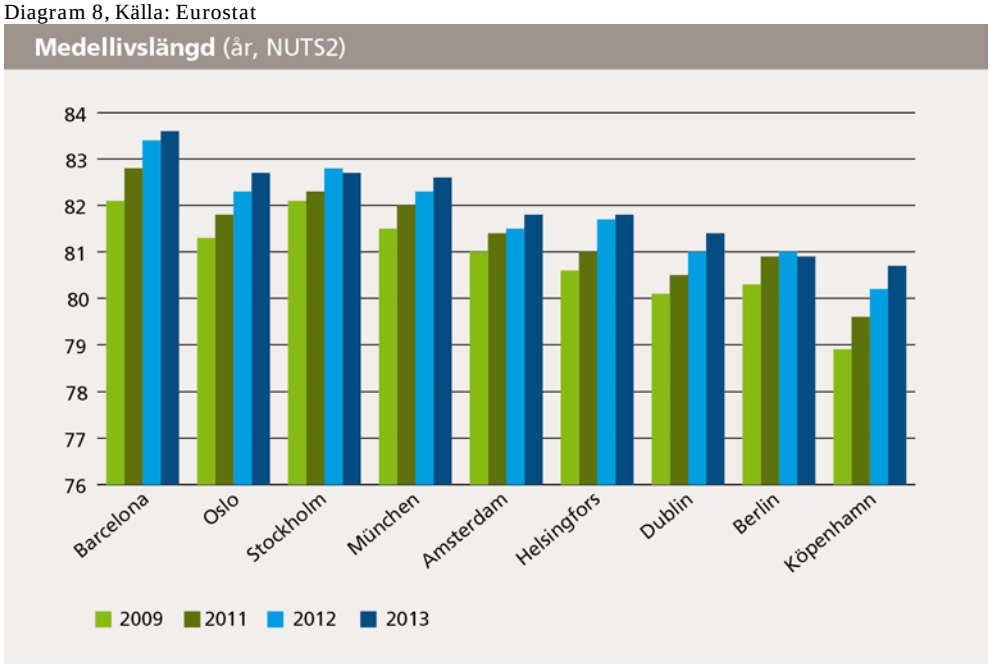
Internationell ranking av universitet och högskolor
Att ha välrenommerade universitet och högskolor är viktigt för en kunskapsregion. När lärosätena placeras på erkända rankinglistor synliggörs både de och Stockholmsregionen i ett internationellt perspektiv. I den internationella rankingen av universitet och högskolor är Stockholmsregionen representerad på två av de mest respekterade listorna över världens 100 bästa lärosäten.

På The Times Higher Education World University Rankings 2016–*2017* återfinns Karolinska Institutet på plats 28. Det är en förbättring i jämförelse med år 2011–2012 då placeringen var plats 32, det är bara fem europeiska universitet som rankas högre än Karolinska Institutet. På listan för 2016-2017 finns även Stockholms universitet med, på plats 144. Stockholms universitet har tidigare år legat på platserna 131, 117, 103 och 98. På listan Academic Ranking of World University som Shanghai Jiao Tong University publicerar varje år finns Karolinska Institutet år 2016 på plats 44 och Stockholms universitet på plats 81. Uppsala universitet finns också med på de båda rankinglistorna, på plats 60.

En region med god livsmiljö

Medellivslängd

Diagram 8, Källa: Eurostat

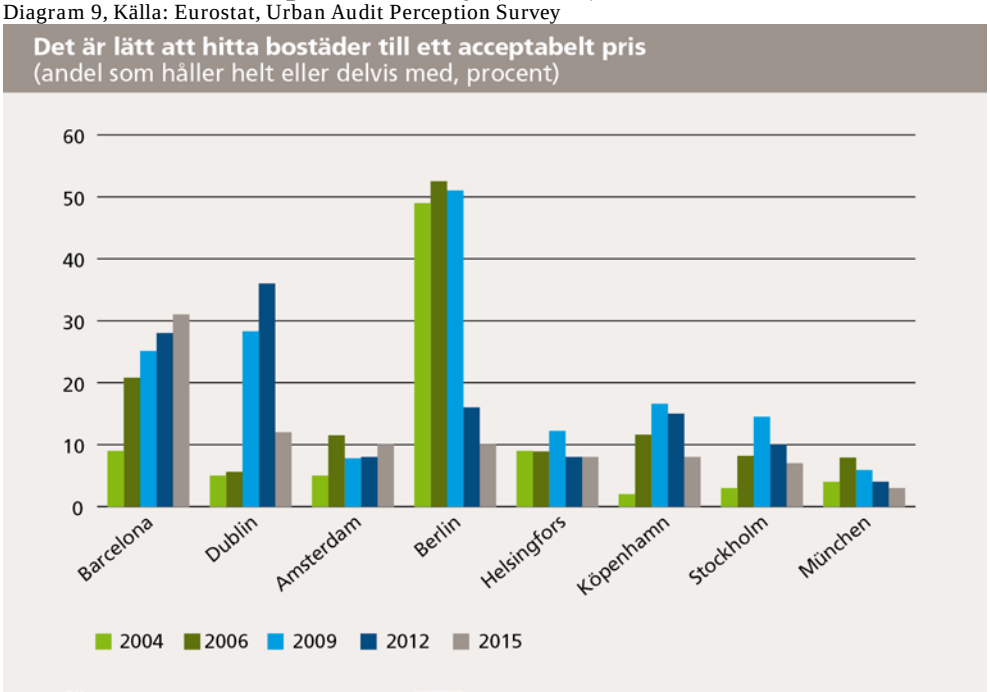

Medellivslängden (förväntad livslängd för ettåringar år 2014) har under en längre tid blivit allt högre vilket är ett generellt tecken på välstånd och ut-

veckling. Stockholmsregionen hade tillsammans med Oslo den näst högsta förväntade medellivslängden av de jämförda regionerna (82,7 år), medan Barcelona hade den högsta (83,6 år) och Köpenhamn den lägsta (80,7 år).

Urban Audit Perception Survey (UAPS)

Diagram 9, Källa: Eurostat, Urban Audit Perception Survey

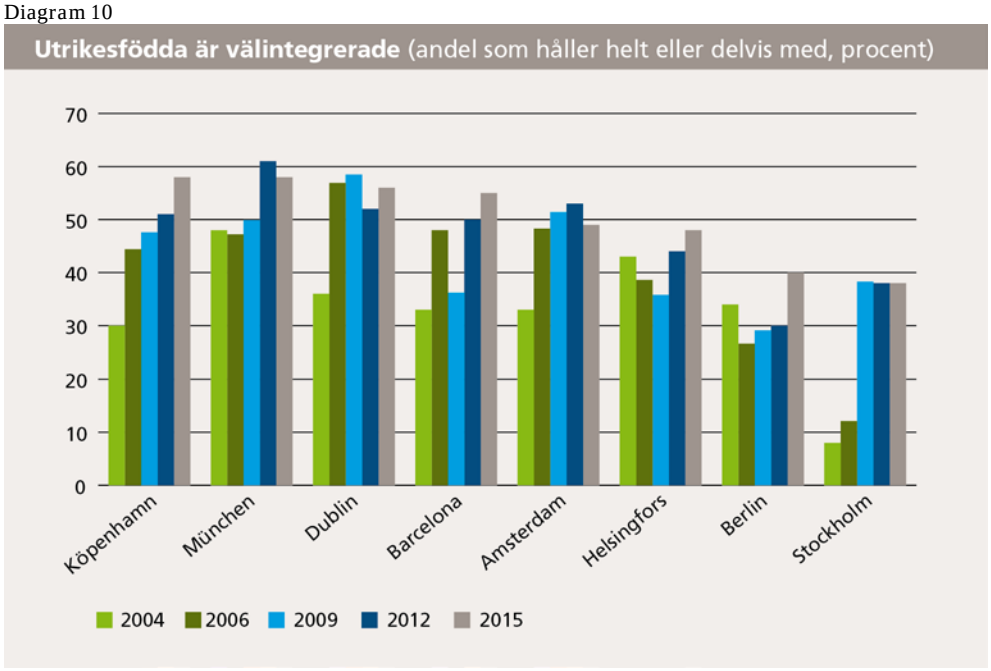

Urban Audit Perception Survey är en intervjuundersökning som försöker fånga invånarnas uppfattning om livskvalitet i sina respektive städer. Undersökningen genomförs var tredje år och senaste utfallet är från 2015.

År 2015 instämde 7 procent av invånarna i Stockholm i påståendet: *Det är lätt att hitta bra bostäder till ett acceptabelt pris*. Det är 3 procentenheter lägre än 2012 och 7,5 procentenheter lägre än 2009. I Barcelona, som hade den högsta siffran, instämde 31 procent i påståendet. Mellan åren 2009–2015 sjönk andelen som instämmer i påståendet mest i Berlin, med 41 procentenheter, ned till 10 procent. München placerar sig sist, där instämmer 3 procent i påståendet.

När det gäller påståendet *Utrikesfödda är välintegrerade* låg Stockholm på åttonde plats år 2015, med 38 procent som instämmer. I 2009 års undersökning låg Stockholm på femte plats, vilket innebär en försämrad position. I Köpenhamn och München, som har den högsta andelen, instämmer 58 procent i påståendet, medan cirka 40 procent instämmer i Berlin som har näst lägst andel positiva efter Stockholm.

Diagram 10

Källa: Eurostat, Urban Audit Perception Survey

3 Läget i Stockholmsregionen

I denna del av uppföljningsrapporten redovisas utvecklingen i regionen genom en uppföljning av de planeringsmålen i RUFS2010. För att följa regionens utveckling utifrån RUFS 2010 används sedan 2011 en modell med indikatorer kopplade till planens planeringsmål. Redovisningen av utvecklingen sker per strategi:

- Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn
- Utveckla idéer och förnyelseförmåga
- Säkra värden för framtida behov
- Vidareutveckla en flerkärnig och tät region
- Stärk sammanhållningen
- Frigör livschanser

Datainsamlingen har gjorts under juni till september 2016 och data för 2015 har inte alltid kunnat samlas in. Det finns olika fördröjningar för de använda statistiska variablerna på regional, kommunal och europeisk nivå. Vissa indikatorer bygger på undersökningar som genomförs till exempel endast vart fjärde år. Ett mindre antal av de indikatorer som valdes ut år 2011 uppdateras inte längre och därför redovisas utvecklingen med den sist framtagna statistiken.

Ökad uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildning transporter och bostadssektorn

Planeringsmål:
Utbildningssystemet är väldimensionerat, tillgängligt och av högsta kvalitet.
Bostadsbyggandet sker i en takt så att utbudet långsiktigt motsvarar efterfrågan.
Bostäderna har hög kvalitet och är väl underhållna.
Transportsystemet bidrar till en ökad regional tillgänglighet.
Kvaliteten i resor och transporter är generellt god och särskilt hög till och inom regioncentrum och till övriga regionala stadskärnor.

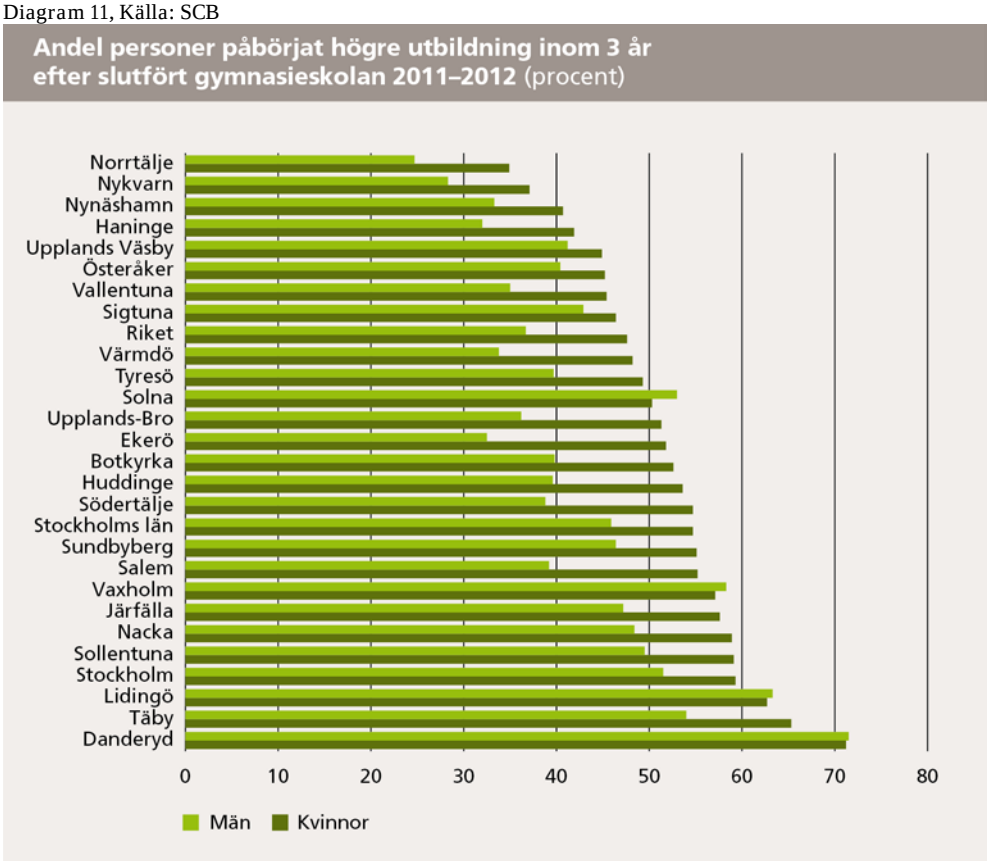
Utbildning och kompetens

Statistiken indikerar att Stockholmsregionen är attraktiv för personer med högre utbildning. Flyttningsnettot för högutbildade är positivt för regionen, såväl för kvinnor som för män för 2012. Från och med 2013 uppdateras inte denna statistik längre.

Övergång till högre utbildning

Fler ungdomar i Stockholms län går vidare till högre studier i jämförelse med genomsnittet för riket. Det är dock färre män än kvinnor som studerar vidare och skillnaden har inte minskat under det senaste decenniet. Läsåret 2014–2015 var andelen ungdomar som har påbörjat en högre utbildning inom tre år efter slutförd gymnasieutbildning 50,3 procent i Stockholms län jämfört med 42,5 procent för hela Sverige.

Diagram 11, Källa: SCB

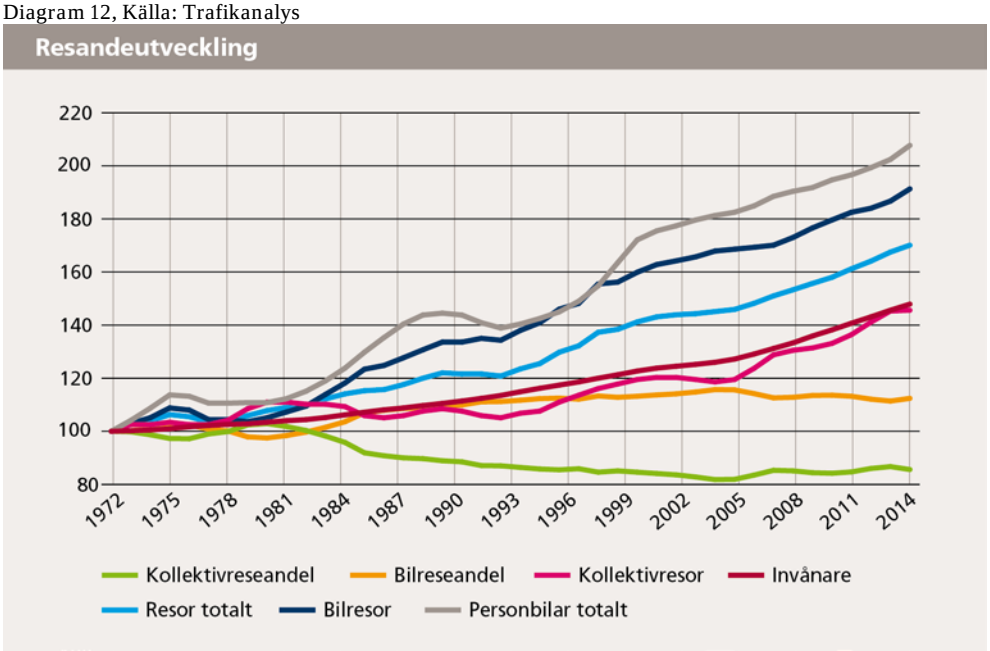

I Stockholms län minskade övergångsfrekvensen med en procentenhet i jämförelse med 2013–2014. Det finns dock betydande skillnader i länet. Läsåret 2014–2015 gick till exempel endast 29,8 procent i Norrtälje vidare till högre studier medan motsvarande siffra i Danderyd var 71,3 procent.

Bilinnehav

Bilinnehavet ökade med 89 000 personbilar mellan 2009 och 2015. Under 2015 uppgick antalet personbilar per 1 000 invånare till 397. Det är en ökning i jämförelse med perioden 2009 – 2014, men antalet bilar per invånare är fortfarande lägre än åren dessförinnan.

Diagram 12, Källa: Trafikanalys

Resvanor

Eftersom Trafikförvaltningen har ändrat sina metoder för att mäta resvanor i regionen har denna indikator inte tagits med i denna rapport och därför hänvisas till Trafikförvaltningens rapport i stället. Kort sammanfattat säger rapporten att nästan hälften, fyrtionio procent, av de motoriserade resorna i Stockholms län sker med kollektivtrafik, vilket är en hög andel. Kollektivtrafiken har starkast ställning på vardagar.

Allra mest reser man till och från innerstaden, och då främst till och från jobbet. På fritiden och helger dominerar bilen för dem som har tillgång till det. Resorna som görs på fritiden är också längre jämfört med resorna till och från jobbet. Här finns en potential till mer klimatsmart resande, men också utmaningar. När man reser på tvärs eller genom staden så väljer man hellre bilen än kollektivt. Kvinnor reser mer hållbart än män – män reser längre per dag och till större del i egen bil. Äldre väljer att resa med bil lika mycket som medelålders. Det konstateras även att där utbudet av kollektivtrafik är högt, där är också andelen kollektivresor högre[2].

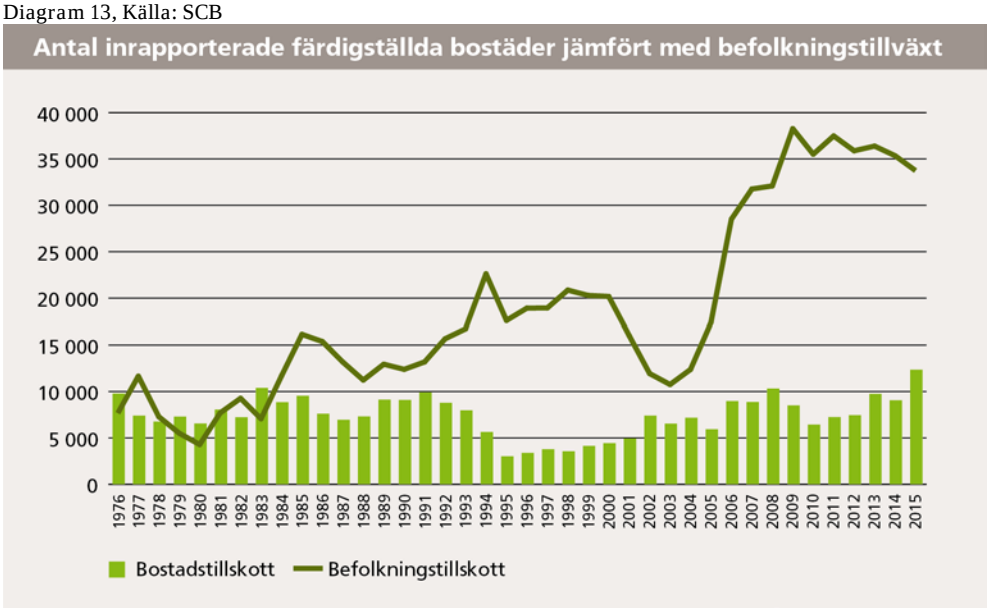
[2] Resvanor i Stockholms län 2015 (SL-2014-1041), Stockholms läns landsting, Trafikförvaltningen, www.sll.se

Nöjda resenärer

Varje dag reser cirka 786 000 personer med SL. För att mäta hur nöjdheten ser ut bland resenärerna genomför landstingets trafikförvaltning löpande enkätundersökningar. Undersökningen genomförs varje månad och resultaten från undersökningen sammanfattas varje år i en rapport. September 2015 var andelen nöjda SL-resenärer 81 procent. Det är en ökning med 5 procentenheter jämfört med genomsnitt under hösten 2014 och den högsta noteringen de senaste tio åren. Tidhållning är den kvalitetsfaktor som påverkar kundnöjdheten mest. Trängsel är den faktor som flest är missnöjda med, framför allt på tunnelbana och pendeltåg.

Bostäder och bebyggelseutveckling

Diagram 13, Källa: SCB

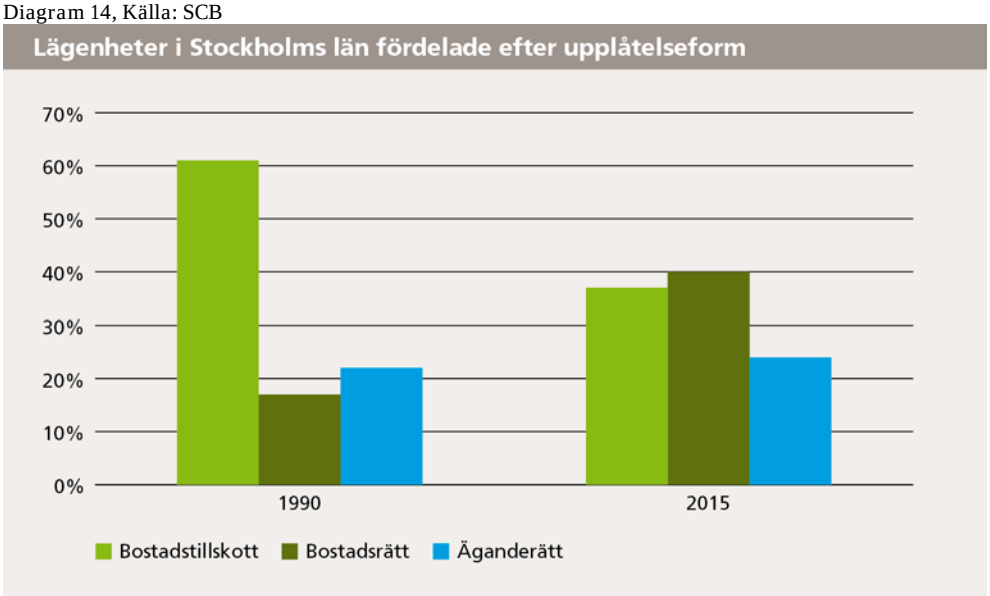
Antalet färdigställda bostäder som rapporteras av kommunerna har under en lång tid legat lågt i förhållande till länets befolkningsökning. Under 2015 rapporterades 12 352 färdigställda bostäder, vilket är den högsta siffran sedan 1975. Det är betydligt fler än år 2010 då det endast rapporterades in 6 443 färdigställda bostäder. Det tas även fram nya bostäder genom ombyggnad och permanentning, men brist på tillförlitlig statistik gör att det inte går att få fram exakta uppgifter över antalet. Länsstyrelsen bedömer att ombyggnationer och fritidshusomvandlingar ger drygt 2 000 inflyttningsklara bostäder per år.

Under 2012 genomförde landstinget en regional bedömning av behovet av bostadstillskott som baserades på nya befolkningsframskrivningar. Bedömningen kom fram till att tillskottet bör vara mellan 9 000 och 16 000 nya

bostäder per år fram till 2030. Trots det rekordhöga antalet färdigställda bostäder för 2015 behövs fortfarande en ökad takt i byggande för att nå regionens mål på 16 000 färdigställda bostäder per år.

Fördelningen mellan olika *upplåtelseformer* i bostadsbeståndet har förändrats påtagligt. Mellan åren 1990 och 2015 minskade andelen hyresrätter kraftigt i regionen till förmån för framförallt bostadsrätter. År 2015 hade andelen hyresrätter i länet minskat till 37 procent av bostadsbeståndet, vilket kan jämföras med 61 procent för 25 år sedan. Andelen bostadsrätter har samtidigt mer än fördubblats, från 17 till 39 procent. Andelen äganderätter har varit mer stabil och var 24 procent år 2015. Sedan år 2010 har fördelningen mellan olika upplåtelseformer endast ändrats i mindre grad.

Diagram 14, Källa: SCB

Utveckla idéer och förnyelseförmåga

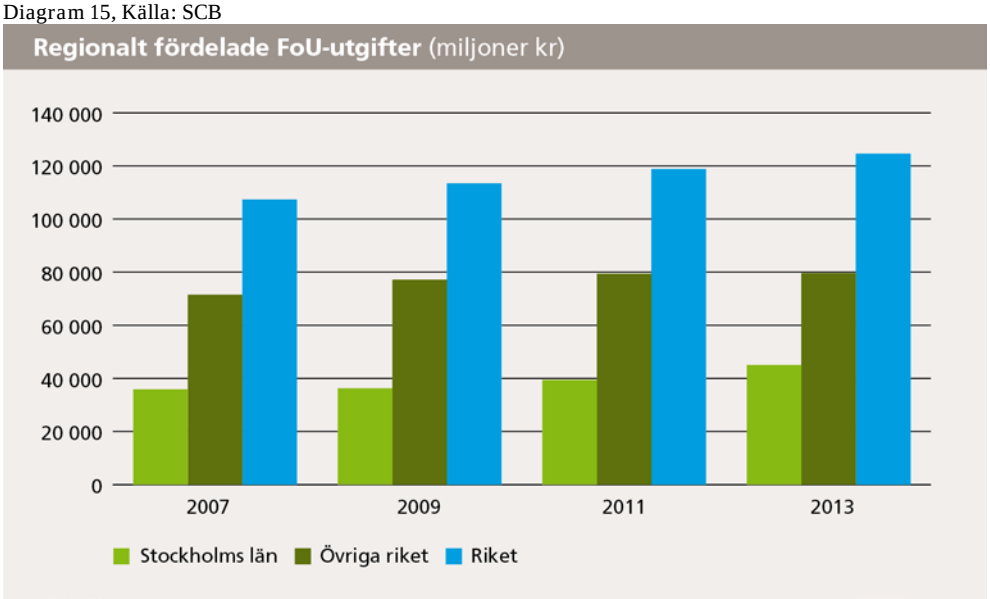
Planeringsmålen
Privata och offentliga aktörer samspelar för att utveckla regionens näringsliv.
Entreprenörskulturen är stark i både privat och offentlig sektor.
Stockholmsregionen är attraktiv för kvalificerad arbetskraft.
Regionen har en stark position som internationellt centrum för forskning och huvudkontor.
Regionen har internationellt framstående innovationsmiljöer.
Stockholmsregionen är en av Europas mest välkända och högklassiga besöksdestinationer.

FoU

I Sverige bedrivs merparten av den totala FoU-verksamheten i de tre storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne, varav Stockholms län

har de största FoU-utgifterna. De län som har de högsta FoU-utgifterna har både större lärosäten och många stora företag. Mellan 2009 och 2013 ökade FoU-utgifterna med 24 procent i Stockholms län, medan ökningen i övriga riket var 11 procent. Den uppåtgående trenden fortsätter. Länets totala utgifter som investeras i FoU har alltså ökat i absoluta tal, men FoU-investeringar som andel av BNP har minskat. Vid utskick av den här rapporten fanns ännu inte statistik för 2014 tillgänglig.

Diagram 15, Källa: SCB

Nystartade företag

Den så kallade etableringsfrekvensen har minskat år 2015 jämfört med föregående år. I länet startades 15,5 företag per 1 000 invånare jämfört med 16,1 år 2014 och 13,7 år 2009. Under åren 2009-2015 har antalet nystartade företag per 1 000 invånare hela tiden varit över riksgenomsnittet. Preliminära siffror för 2015 indikerar på att flest företag startades i Danderyd, Vaxholm, Lidingö, Stockholm och Nacka.

Kommersiella övernattningar

År 2015 hade Stockholm drygt 12,2 miljoner kommersiella övernattningar. Det innebär en ökning på lite mer än 2,8 miljoner eller cirka 31 procent sedan 2010. Stockholms läns andelar av det totala antalet övernattningar i landet har ökat stadigt, från 27,8 procent år 2010 till 31,3 procent år 2015.

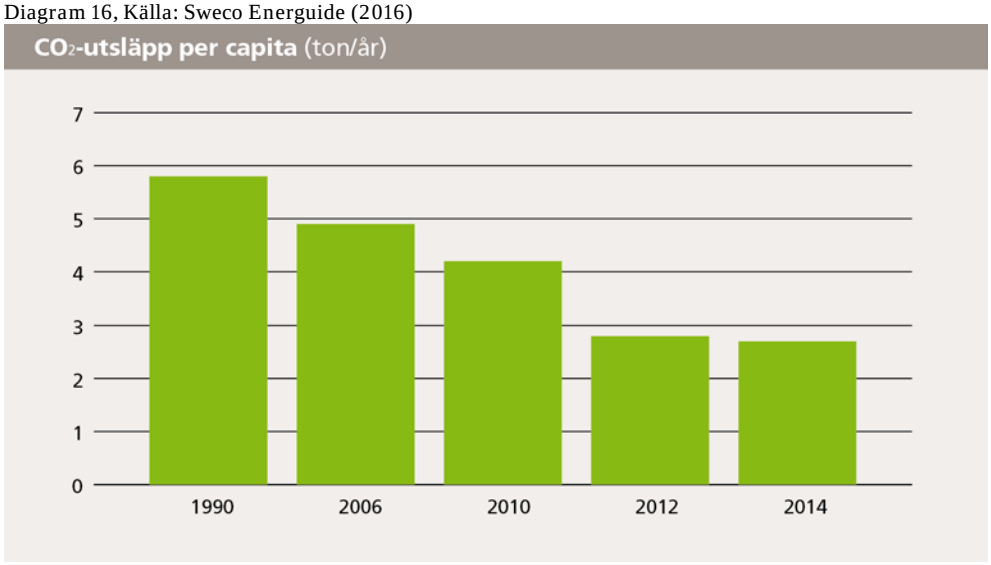
Säkra värden för framtida behov

Planeringsmålen
Värdefulla natur-, kultur- och rekreationsmiljöer värnas och vidareutvecklas.
Grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten har god ekologisk status.
Bebyggelsemiljöer och transportsystem är energieffektiva.
Regionen påverkar klimatet väsentligt mindre.
Betydligt färre invånare är utsatta för störningar som påverkar hälsan negativt.
Transporternas risker och negativa effekter på miljön har minskat.
De tekniska systemen för energi, avfall, vatten, avlopp och massor är effektiva, robusta och flexibla samtidigt som de har minimal klimat-påverkan och utgår från ett kretsloppsperspektiv.
Försörjningen av dricksvatten och reservvatten är säkrad.
Anläggningar för försörjning, varuhantering och mellanlager finns i logistiskt gynnsamma lägen.

Växthusgaser

För att motverka den globala uppvärmningen måste utsläppen av växthusgaser minska snabbt. Vad som krävs för att nå de globala målen är en betydligt snabbare omställning än hittills – både i Stockholmsregionen och världen över. Det regionala delmålet från RUFS 2010 för minskning av klimatgasutsläpp per capita till år 2020, dvs. 3,4 ton CO_{2ekv}/capita och år, har redan uppnåtts. Utsläppsnivån år 2014 är nära att även uppfylla år 2030:s mål på 2,3 ton per capita.

Diagram 16, Källa: Sweco Energuide (2016)

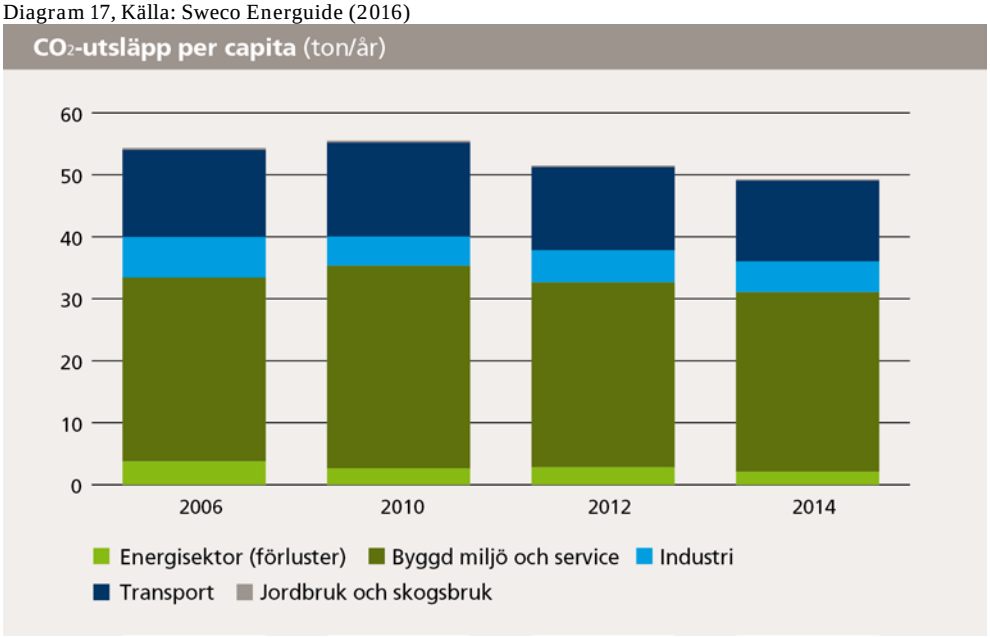
Det har varit en mycket snabbare utveckling än väntat och det beror delvis på att energianvändningen i Stockholms län har minskat under perioden 2006-2014. Till största del beror det dock på att klimatgasutsläppen från

elanvändning beräknas som nordisk medelelmix[3], vilken innehåller betydligt mindre fossilbränsle år 2014 jämfört med 2006. En ytterligare bidragande faktor är befolkningstillväxten, som sänkt utsläppen per capita. Därmed fortsätter Stockholmsregionens invånare vara minst dubbelt så utsläppseffektiva (direkta utsläpp), jämfört med landet i övrigt. För att uppnå målet ”netto nollutsläpp” till år 2050 kvarstår dock stora minskningsansträngningar.

Energi

Den totala energianvändningen i Stockholms län[4] har minskat från år 2006 till år 2014. Det ligger i linje med den energieffektivisering per BNP-enhet som eftersträvas i RUFS 2010, dvs. minus 20 procent mellan 2008 och 2020.

Diagram 17, Källa: Sweco Energuide (2016)

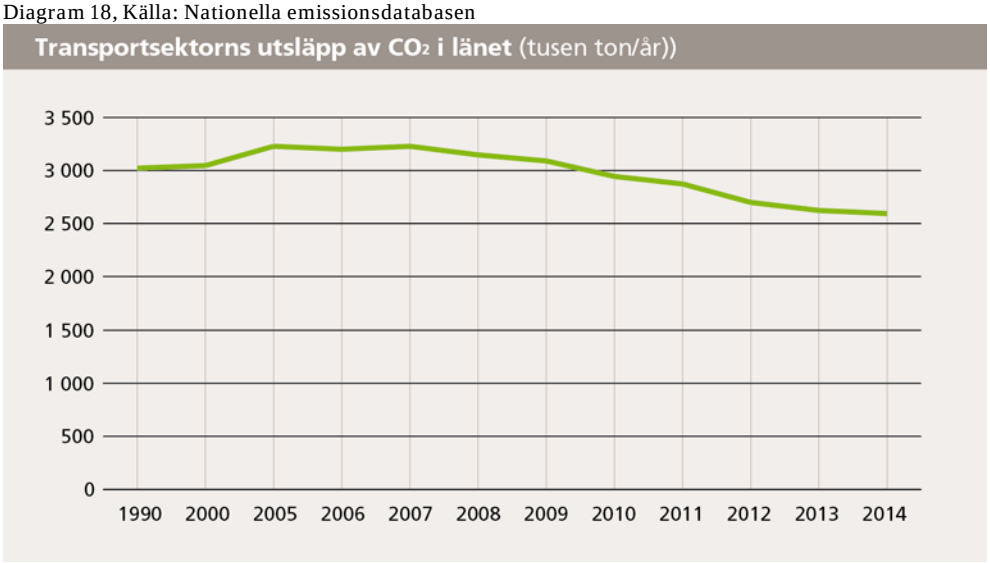
[3] I nordisk medelelmix är all elproduktion i de nordiska länderna som har en gemensam elmarknad medräknad. Dessa är Danmark, Norge, Finland och Sverige. Den nordiska medelelmixen har ett större inslag av fossila bränslen är den Svenska elmixen separat.

[4] Detta är baserat på SCB:s regionala statistik, med komplettering baserat på tidigare års värden då luckor funnits. Luckor för år 2014 fanns för: Vindkraft – kompletterades med värde från Holmen energi. Flytande (förnybara) inom sektorn Transporter – 2013 års uppgift har använts. Fast (förnybara) inom sektorn Industri och byggverksamhet – samma andel av den totala energianvändningen i sektorn som år 2011 användes. Fast (icke förnybara) i sektorn Industri och byggverksamhet – antas vara försumbart.

Inom bebyggelsesektorn sjunker energianvändningen trots att fastighetsytan har ökat. Detta kan bero på ökad effektivitet, men det finns även en variation till följd av att olika vintrar är olika kalla. Transporternas totala energianvändning har fortsatt att minska, vilket delvis beror på fortsatt minskande snittförbrukning hos nyregistrerade bilar. Transporternas totala energianvändning har minskat sedan 2012, vilket har varit ett trendbrott som har hållit i sig. Utsläppen av växthusgaser från transportsektorn minskar också.

Transportsektorn, som är den sektor som inbegriper störst mängd utsläpp, har minskat CO_2-utsläpp med ca 5 procent från år 2012 till år 2014. Framförallt drivs detta av den minskade energianvändningen och en ökad användning av biodiesel. Trenden är densamma som på nationell nivå. Även om det pågår en elektrifiering av transportsektorn har detta ännu inte slagit igenom i statistiken. Tyvärr redovisar SCB inte specifikt transportsektorns elanvändning inom länet för 2014, men sett till riket har elanvändningen minskat något från 2,8 TWh (2012) till 2,6 TWh (2014). Under de sju första månaderna 2016 uppgick andelen laddbara fordon till 5,1 procent av nybilsregistreringen[5] i Stockholms län (snittet för landet uppgick till 3,2 procent), vilket ger en indikation på att utsläppen kan minska framdeles, om inte transportmängden ökas.

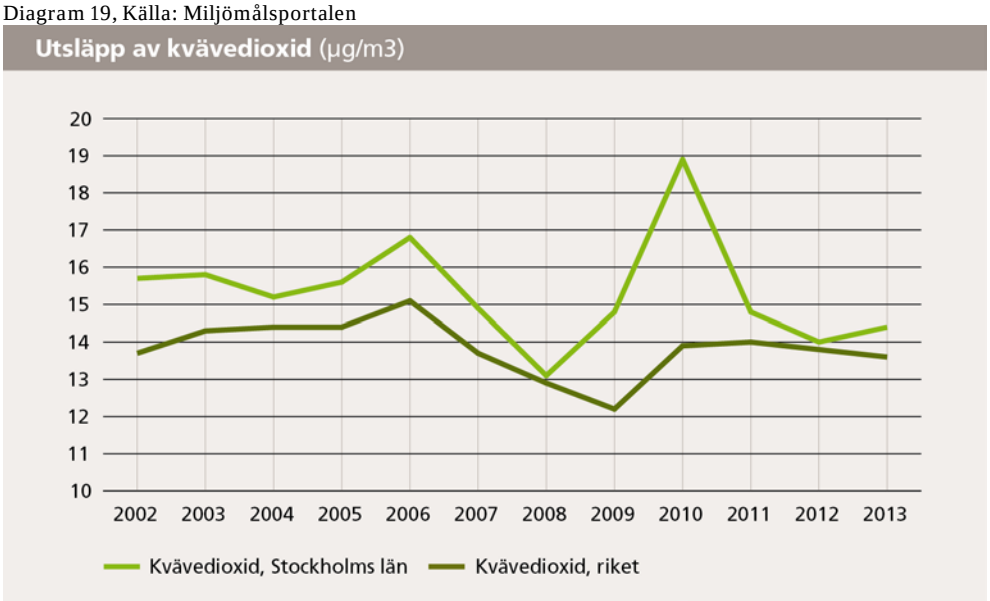
Diagram 18, Källa: Nationella emissionsdatabasen

[5] http://www.bilsweden.se/publikationer/pressmeddelanden/hogst-andel-laddbara-bilar-i-stockholms-lan

Kvävedioxider och partiklar

Diagram 19, Källa: Miljömålsportalen

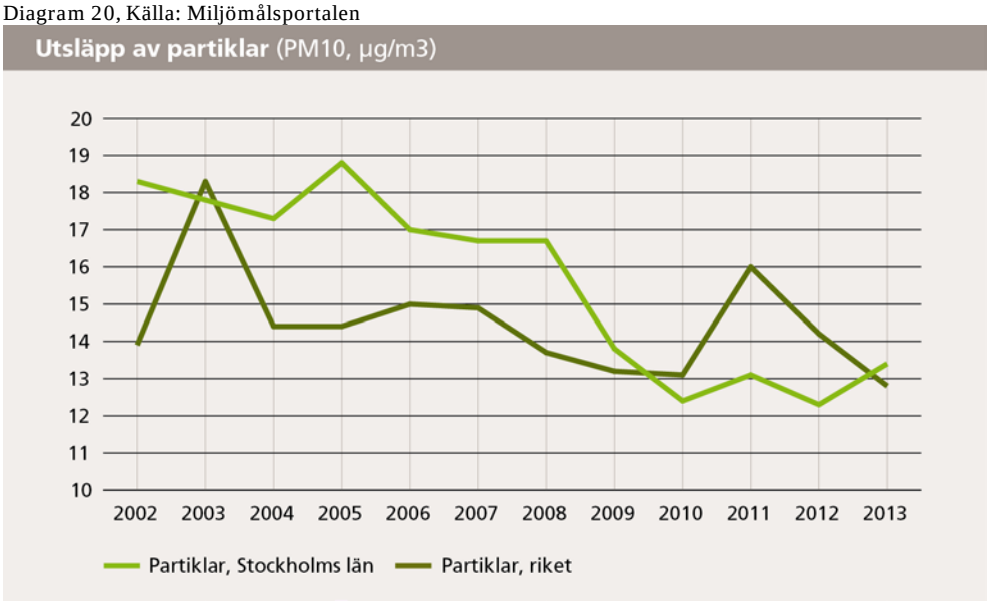

Utsläpp av kvävedioxider (NO_x) och partiklar (PM10) *beror* i hög grad på vägtrafiken. Miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid överskrids längs ett tiotal gator i Stockholm samt längs med hårt trafikerade infarts- och kringfartsleder. Kvävedioxidhalt mäts i mikrogram per kubikmeter som årsmedelvärde i bakgrundsluft (se diagram 19). Efter en topp 2010 var utsläppen av kvävedioxider 2013 tillbaka på 2009 års nivå. Kvävedioxidhalterna har tidigare minskat tack vare teknikutvecklingen. Under de senaste åren har trenden brutits, bland annat i samband med att antalet dieselfordon har ökat. Vid utskicket av rapporten fanns ingen statistik tillgänglig för 2014.

PM10 består i huvudsak av uppvirvlade partiklar som bildas genom slitage av vägbeläggning, sand, däck och bromsar. Fordon med dubbdäck är den dominerande källan till utsläppen av partiklar. Utsläppen av partiklar har minskat kraftigt sedan år 2005. Variationer mellan åren beror på väderlek. Diagram 20 visar utvecklingen av halten (mikrogram per kubikmeter) av partiklar med en diameter upp till 10 mikrometer som årsmedelvärde i bakgrundsluft fram till och med 2013 (vid utskick av rapporten fanns inte statistik för 2014 tillgänglig). För 2014 rapporterar Stockholms stad att miljökvalitetsnormerna för partiklar klarades vid alla mätstationer i Stockholms innerstad, utom en dag då halterna överskreds marginellt längs med den hårt trafikerade Essingeleden år 2014.

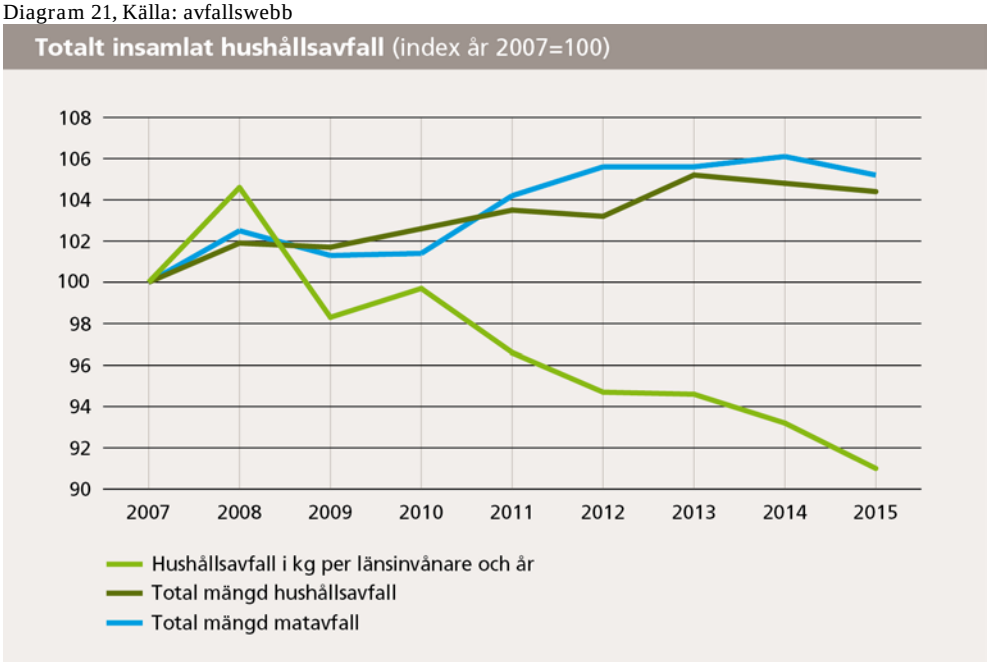
Eftersom regionen har en kraftig tillväxt behöver transportmönstren förstärkas mot mer kollektivtrafik för att bryta trenden med ökad vägtrafik och på det sättet minska halterna av både kvävedioxider och partiklar.

Diagram 20, Källa: Miljömålsportalen

Avfall

Diagram 21, Källa: avfallswebb

Hushållsavfallet per invånare har minskat kraftigt sedan år 2008, trots en långsiktig total ökning som beror på befolkningstillväxten. En ökning av

matavfallsinsamlingen har skett i länet och trenden är att allt mer matavfall samlas in, vilket gör att biogasproduktionen kan öka.

Tätortsnära natur

Människor i regionen ska ha god tillgång till tätortsnära natur av hög kvalitet. År 2010, när den senaste analysen av detta gjordes, hade varannan invånare (48 procent) i länet mindre än 1 000 meter till en grön kil och var fjärde invånare (23 procent) hade mindre än 500 meter till en grön kil. De gröna kilarna har ett särskilt värde, inte minst från ett hållbarhetsperspektiv, eftersom de är stora och sammanhängande grönområden som ligger nära bebyggelsen. Denna indikator kommer att uppdateras igen 2017.

Skyddade natur- och kulturområden

En stor del av regionens attraktivitet utgörs av närheten till grönska och vatten. I Stockholmsregionens tätortsnära natur finns ett unikt växt- och djurliv, sett ur ett nationellt och europeiskt perspektiv. Värdefulla natur-, kultur- och rekreationsområden ska värnas och utvecklas. Grönstrukturen har olika värden och funktioner i olika skalor, från den lokala grönstrukturen till de tätortsnära gröna kilarna, i hela länet och i ett större regionalt perspektiv. Den skyddade totala arealen har ökat i Stockholms län från 123 253 ha år 2010 till 136 205 ha år 2015, vilket innebär en ökning på 10,5 procent. I jämförelse med den totala areal som är skyddad i hela riket har den totala areal i Stockholm län ökat starkare än riket.

Diagram 22, Källa: SCB

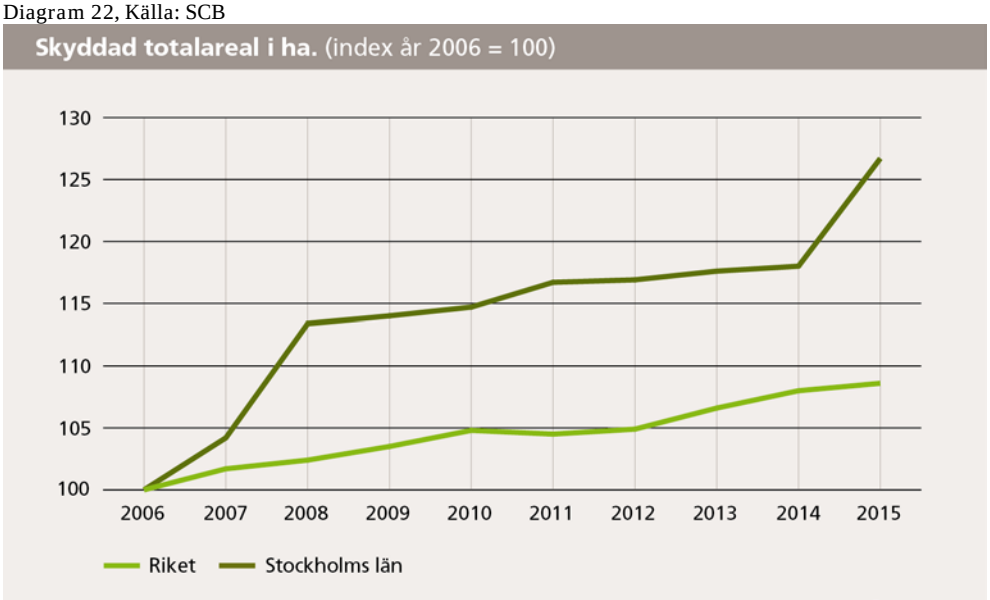
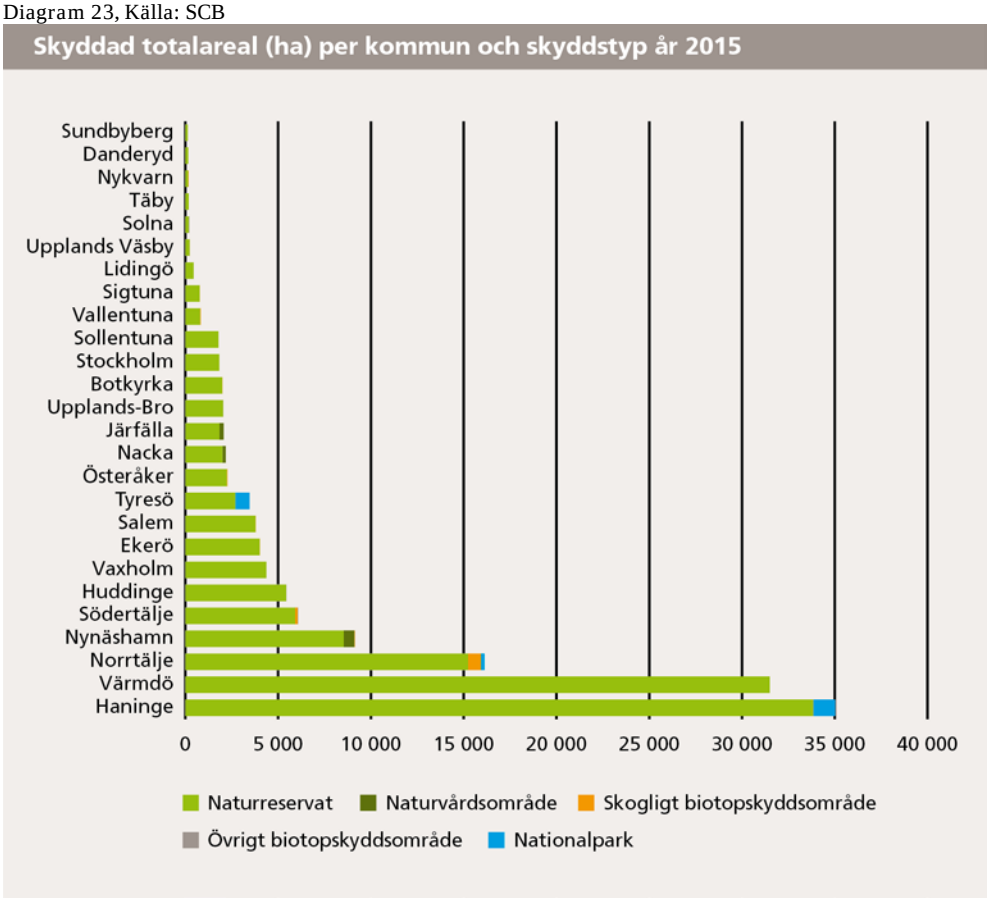

Diagram 23, Källa: SCB

Vidareutveckla en flerkärnig och tät region

Planeringsmålen
Östra Mellansverige har sammanlänkade marknader för arbete, bostäder, utbildning och företagande.
Bebyggelsen utvecklas i samspel med kollektiv-trafikens utveckling. Människor i regionen har god tillgång till arbetsplatser, grönområden, vatten och teknisk försörjning.
Regionen erbjuder konkurrenskraftiga och tillgängliga näringslivsmiljöer.
Bebyggelsestrukturen är mer ytsnål och energi-effektiv och bättre anpassad till kollektivtrafiken.
Stadslandskapet innehåller fler täta, attraktiva, promenadvänliga och varierade stadsmiljöer.
Människor i regionen har god tillgång till tätortsnära natur av hög kvalitet.

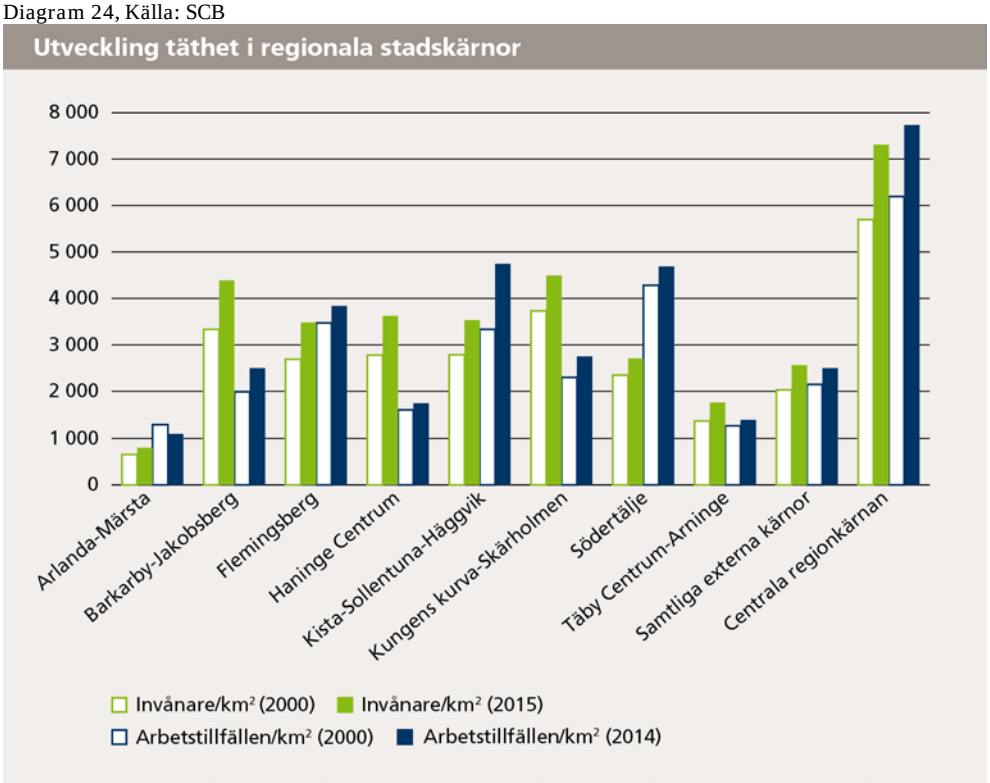
Regionala stadskärnor

RUFS 2010 förespråkar en flerkärnig och tät stadsstruktur, där ett av åtagandena är att utveckla regionala stadskärnor i Stockholmsregionen. I RUFS 2010 pekas åtta regionala stadskärnor ut; Arlanda-Märsta, Täby

centrum-Arninge, Barkarby-Jakobsberg, Kista-Sollentuna-Häggvik, Kungens kurva-Skärholmen, Flemingsberg, Haninge centrum och Södertälje.

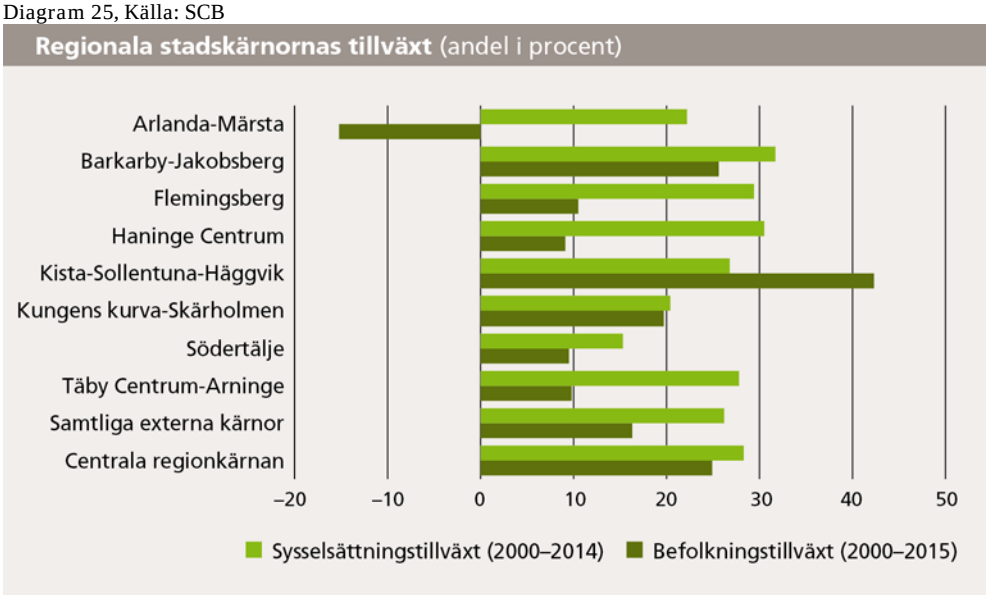
Befolkningsantalet i den centrala regionkärnan är flera gånger högre än i de yttre regionala stadskärnorna. Storleken på stadsbildningen är alltså starkt kopplad till den centrala regionkärnans fördel när volymer studeras. Urbaninseringen i den centrala stadskärnan och i de yttre regionala stadskärnorna är dock mer jämförbara om tätheten studeras. Skillnaden mellan den centrala regionkärnan och de yttre regionala stadskärnorna uppgår då till knappt faktor tre i genomsnitt.

Diagram 24, Källa: SCB

När det gäller sysselsättningen dominerar utvecklingen i den centrala kärnan. Sysselsättningstillväxten i de yttre regionala stadskärnorna under det senaste årtiondet har framför allt har varit koncentrerad till Kista-Sollentuna-Häggvik. I jämförelse med de yttre regionala stadskärnorna uppvisar den centrala regionkärnan en högre förvärvsfrekvens för de som bor i stadskärnorna. Av de yttre regionala stadskärnorna är det Haninge centrum, Södertälje och Arlanda-Märsta som har högst förvärvsfrekvens.

Diagram 25, Källa: SCB

Även om branschbredden i de yttre regionala stadskärnorna generellt sett har ökat över tid, finns det en tongivande specialisering mot en eller ett fåtal branscher i de flesta stadskärnor. Kärnornas olika specialisering syns också genom skillnader i kunskapsintensitet. Här ligger den centrala regionkärnan 20 procentenheter över genomsnittet för de yttre regionala kärnorna. Det finns också skillnader mellan de yttre regionala stadskärnorna. Några yttre regionala stadskärnor uppvisar ett mer industriellt präglat och i allmänhet kunskapsintensivt näringsliv som till exempel Kista-Sollentuna-Häggvik, relativt kärnor där det lokala näringslivet uppvisar en hög andel serviceyrken, såsom Haninge centrum.

Stärk sammanhållningen

Planeringsmålen
Det finns ett varierat bostadsutbud inom olika delmarknader.
Människor med olika bakgrund i alla delar av regionen möts ofta och har stark tillit till varandra.
Regionens invånare identifierar sig i högre grad med regionen och alla accepteras som en del av denna, oavsett bakgrund, kön och individuella särdrag.

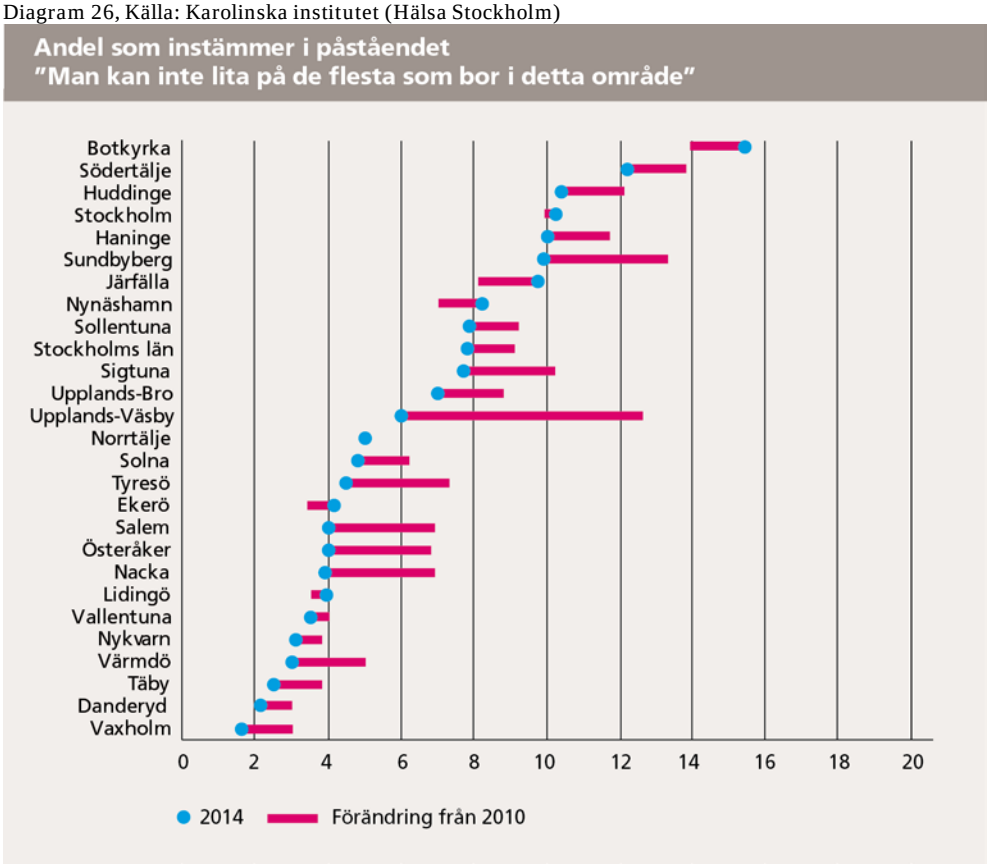
Tillit

Andel som instämmer i påståendet: man kan inte lita på de flesta som bor i detta område. Vart fjärde år genomför landstinget tillsammans med Karolinska institutet undersökningen Hälsa Stockholm som kartlägger levnadsvanor och hälsa i Stockholms län. Hälsa Stockholm startade 2002 och totalt ingår cirka 90 000 personer i studien. I undersökningen ställs bland annat

en fråga om tillit formulerad som ett påstående för respondenten att ta ställning till: man kan inte lita på de flesta som bor i detta område.

När svaren från 2010 jämförs med svaren i 2014 års enkät framgår det att läget för länet går i positiv riktning: tilliten ökar, i avseendet att allt färre uppger att de inte kan lita på de flesta som bor i området. Samma trend gäller i tre fjärdedelar av kommunerna. I en fjärdedel av kommunerna har något fler svarat att de inte kan lita på de flesta som bor i området år 2014, i jämförelse med 2010. Förändringarna är dock små. En jämförelse med år 2002 visar en positiv utveckling för alla kommuner utom en.

Diagram 26, Källa: Karolinska institutet (Hälsa Stockholm)

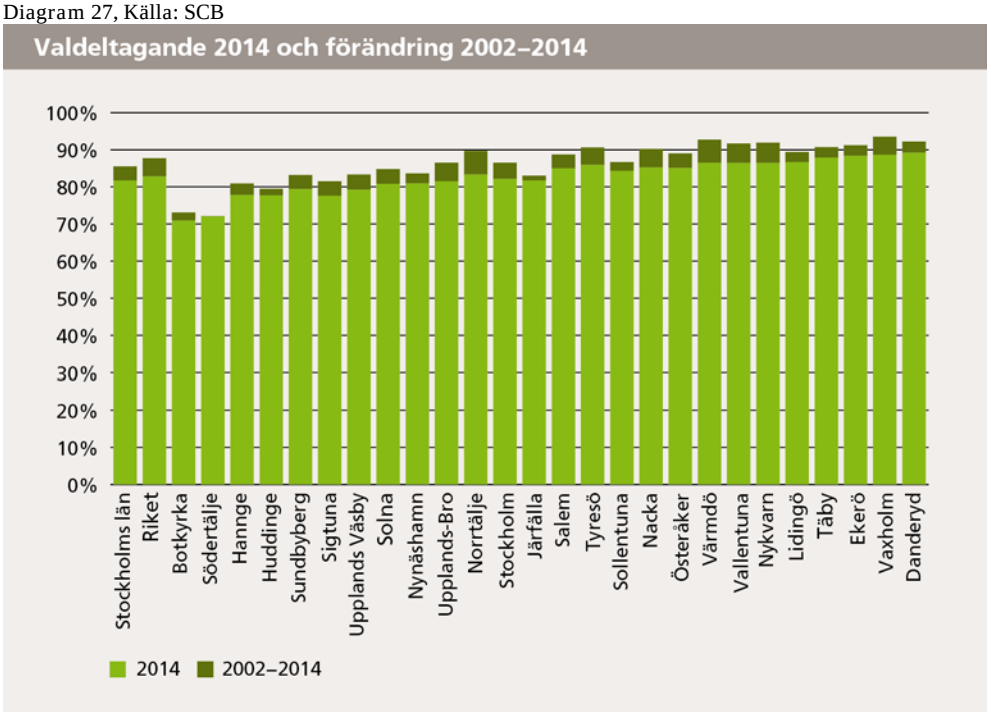

Det finns också skillnader mellan män och kvinnor, men det är inte generellt så att det genomgående är fler bland något av könen som inte känner tillit, utan det varierar mellan kommuner och stadsdelar. Det finns samband mellan graden av tillit och utbildningsnivå. I landstingets Folkhälsorapport 2015 redovisas att andelen som saknar tillit till andra i bostadsområdet är som mest 2–3 gånger högre bland personer med kort utbildning än bland personer med lång utbildning, framför allt i åldrarna 25–64 år.

Valdeltagandet

Valdeltagandet i kommunvalet i Stockholms län var 81,7 procent år 2014, vilket är ett något högre valdeltagande i jämförelse med valet år 2010. Trenden med ett stigande valdeltagande fortsätter i och med 2014 års valdeltagande. Skillnaden mellan valdeltagandet i Stockholms län och i riket som helhet (82,8 procent) har dock ökat lite i jämförelse med 2010 års val. Det skiljer sig dock mellan kommunerna i länet. Danderyds kommun hade det högsta valdeltagandet med 89,2 procent, medan Botkyrka kommun hade det lägsta med 70,9 procent.

Diagram 27, Källa: SCB

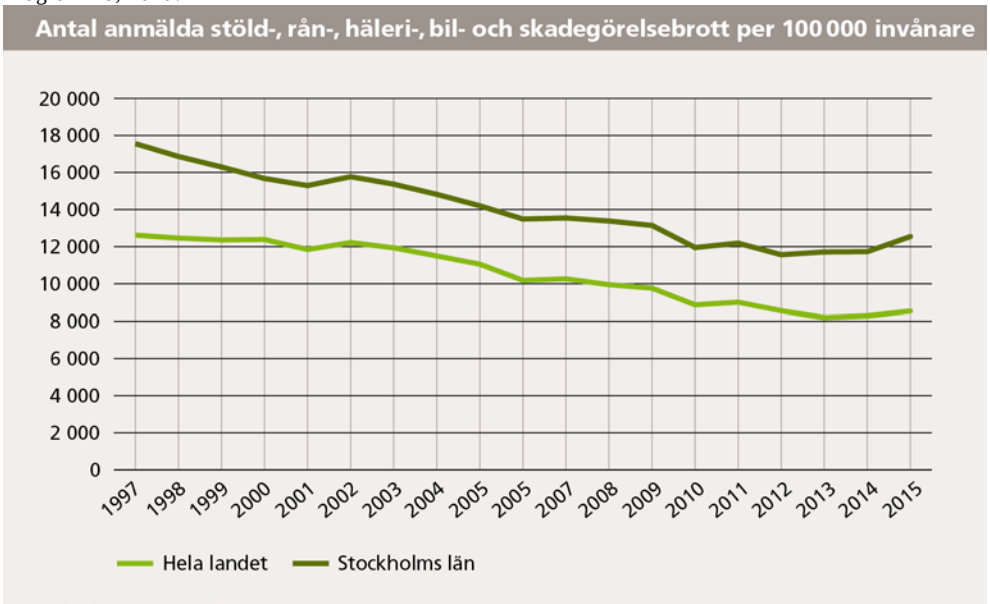
Trygghet

Antalet anmälda brott per 100 000 invånare för stöld, rån, häleri, bilbrott och skadegörelse är en indikator på tryggheten i ett område. Antalet skadegörelser, stölder, rån, häleri- och bilbrott har minskat i Stockholms län, men ligger fortfarande över riksgenomsnittet. I jämförelse med 1997 har det sammanlagda antalet brott av den typen minskat från cirka 17 500 till 11 700 per 100 000 invånare, vilket är en minskning med 33 procent.

Den största minskningen mellan 2004 och 2014 gäller bilbrotten som minskade med 57,2 procent. Stölder, rån och häleribrotten minskade med

16,5 procent, medan skadegörelsebrotten ökade med 6,1 procent under perioden, med en vändpunkt år 2013.[6]

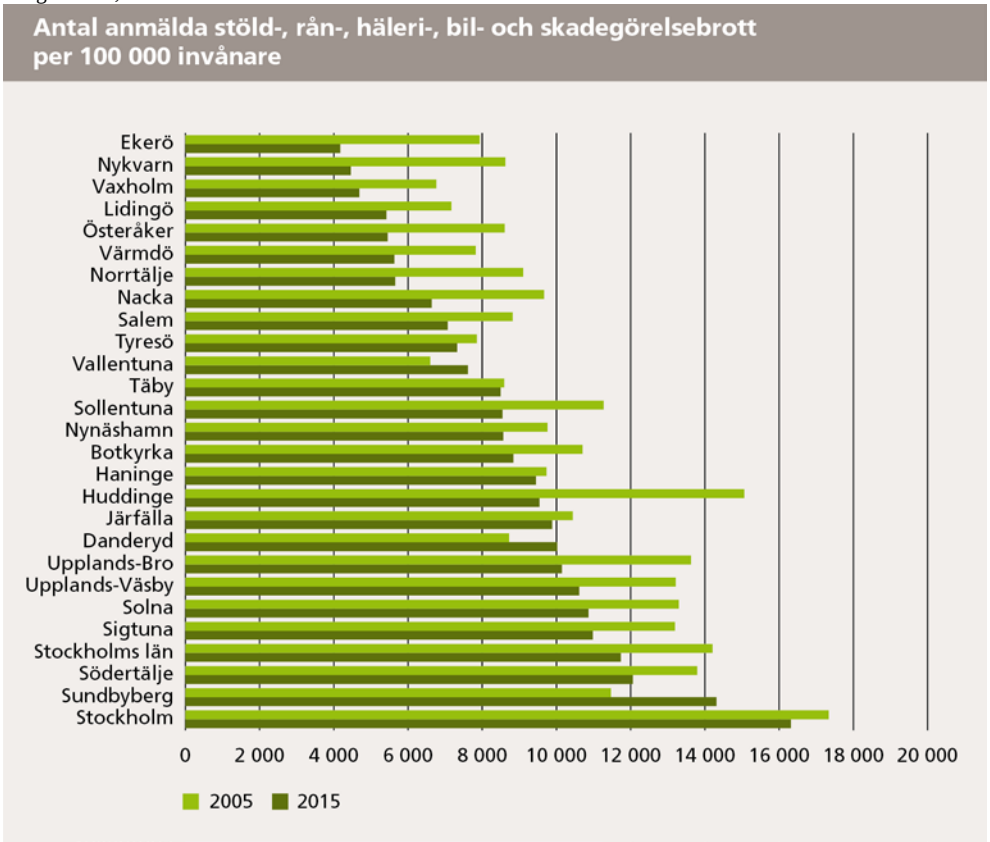
Diagram 28, Källa: BRÅ

Det finns dock stora skillnader mellan länets kommuner vad gäller anmälda stöld-, rån-, häleri, bil- och skadegörelsebrott. I 23 av länets 26 kommuner har antalet anmälningar av dessa brottstyper minskat under de senaste tio åren.

[6] Omorganiseringen inom Polismyndigheten medförde att antalet anmälda brott från och med 2015 redovisas för region Stockholm vars geografiska område skiljer sig från polismyndigheten i Stockholms län. Polisregion Stockholm omfattar förutom Stockholms län även Gotland.

Diagram 29, Källa: BRÅ

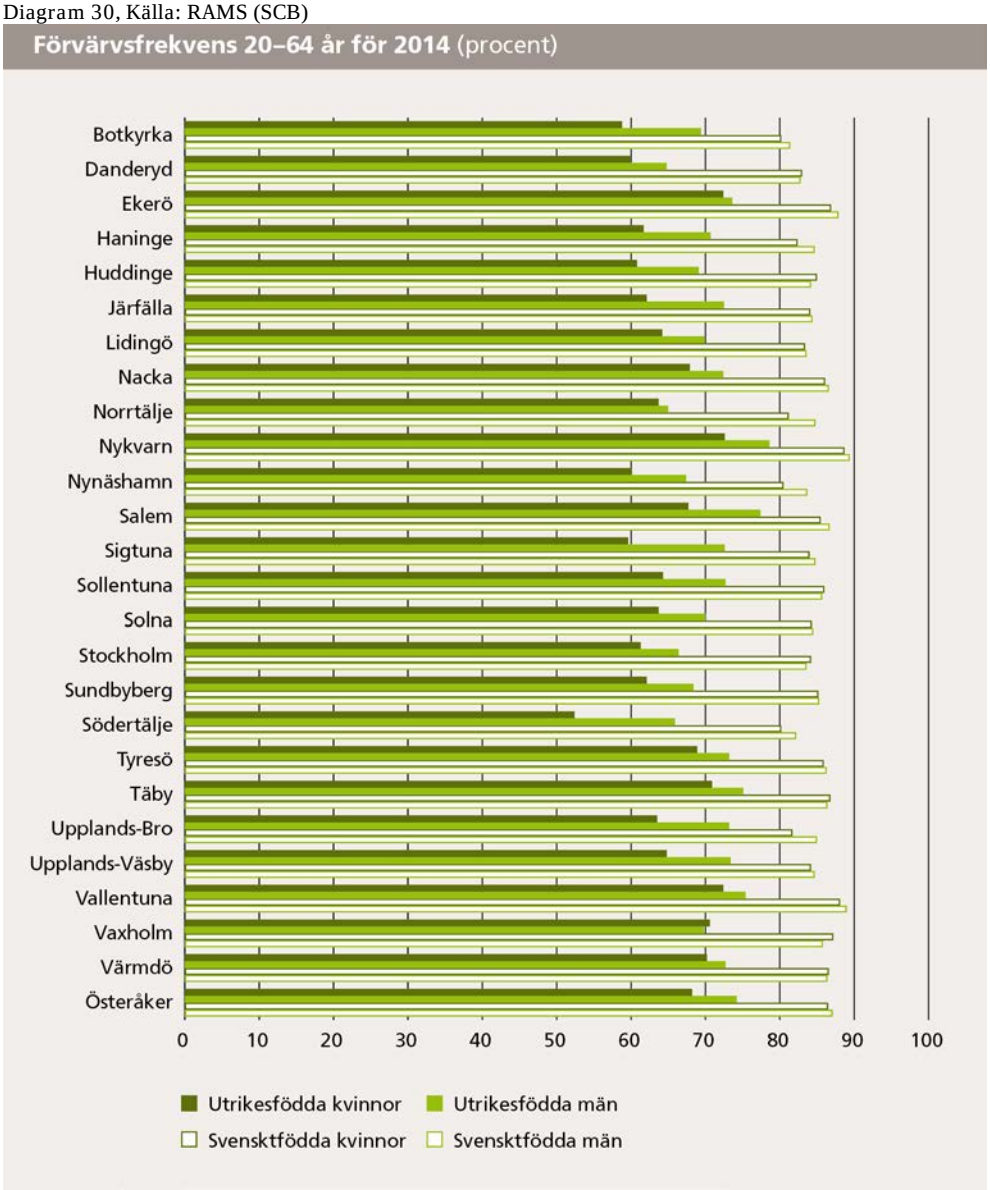
Frigör livschanser

Planeringsmålen
Hela regionen präglas av delaktighet och integration
Alla invånare oavsett bakgrund använder sin kompetens på en väl fungerande offentlig och privat arbetsmarknad.

Arbete

Förvärvsfrekvensen i regionen var 78,8 procent år 2014 (77,4 procent år 2010) och därmed högre än i övriga riket (77,3 procent). Inom regionen finns det dock betydande skillnader i förvärvsfrekvens mellan kommuner, mellan könen och mellan svensk- och utrikesfödda. Som exempel kan nämnas Södertälje där förvärvsfrekvensen bland utrikesfödda kvinnor endast är 52,4 procent, medan den är 82,2 procent för män födda i Sverige.

Diagram 30, Källa: RAMS (SCB)

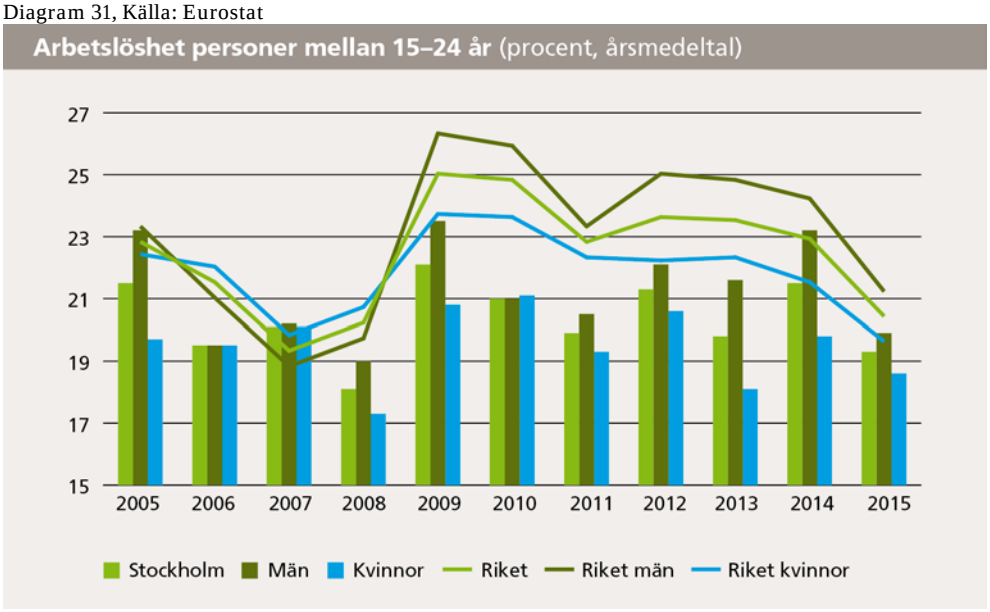

Ungdomsarbetslösheten har minskat kraftigt i Stockholmsregionen 2015 jämfört med 2014 och ligger lägre än i riket som helhet. Arbetslöshetsnivån bland ungdomar 2015 låg på 19,3 procent vilket är den lägsta nivån sedan 2008. En ungdomsarbetslöshet på 19,3 procent innebär dock inte att mer än var femte 15–24-åring är arbetslös, utan den anger andelen arbetslösa av de ungdomar som jobbar eller söker jobb.

Sverige har (sedan 2007) övergått till den internationella standarden för arbetskraftsundersökningar där ungdomsarbetslösheten mäts i åldersgrup-

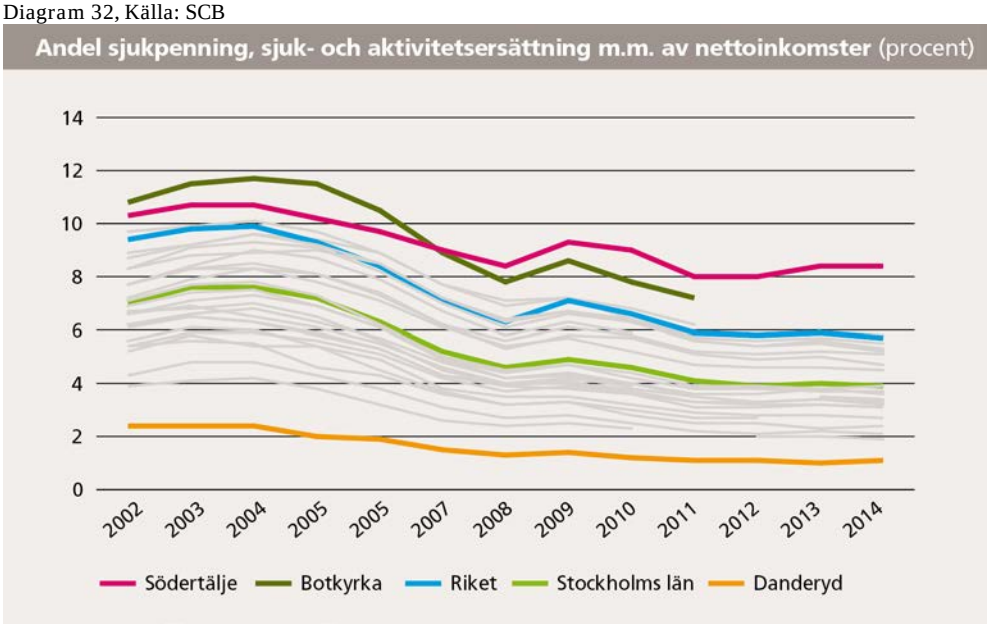
pen 15–24 år, istället för som tidigare från 16 år. Dessutom har definitionen för vilka som ska betraktas som arbetslösa ändrats på så sätt att heltidsstuderande som aktivt söker arbete och är beredda att ta ett arbete räknas som arbetslösa.

Diagram 31, Källa: Eurostat

Hälsa

Diagram 32, Källa: SCB

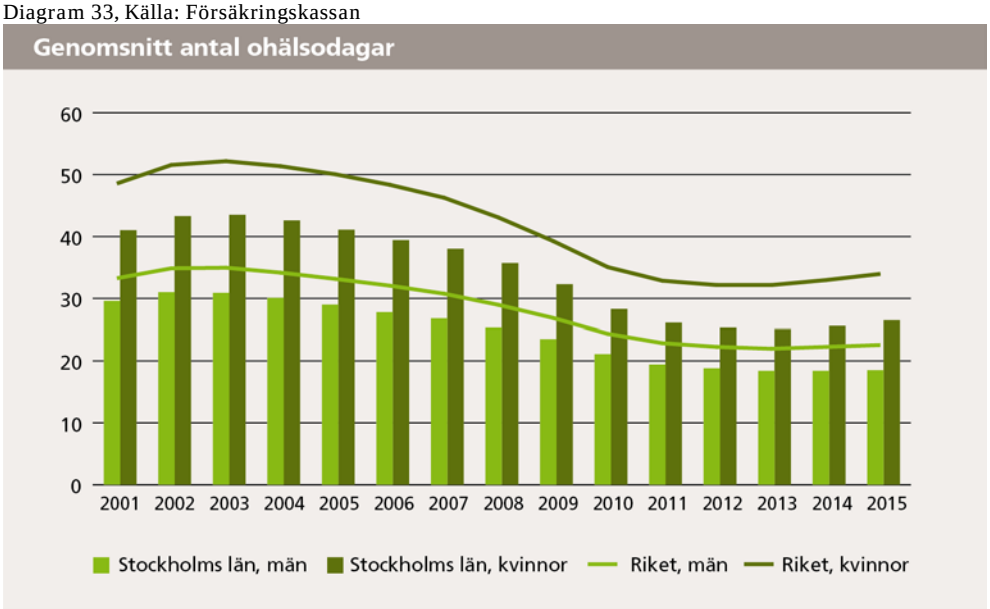

Andel sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning m.m. av nettoinkomsten. Andelen av befolkningens nettoinkomst som består av någon form av för-

sörjningsstöd eller ersättning minskade under perioden 2009 till 2014, från 4,9 till 3,9 procent (genomsnittet för riket är 5,7 procent). Det är dock stora skillnader när länets kommuner jämförs med varandra. I Stockholms län har Södertälje den största andelen (8,4 procent) med någon form av försörjningsstöd och ersättningar och Danderyd den lägsta (1,1 procent). Samtliga länets kommuner har en lägre andel än riket, utan Södertälje och Botkyrka.

Ohälsotalet i länet är betydligt lägre än för riket i genomsnitt. Ohälsotalet är ett mått på antalet utbetalda nettodagar av olika ersättningar. De ersättningar som ingår är sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning och aktivitetsersättning.

Diagram 33, Källa: Försäkringskassan

Den nedåtgående trenden från seklets första decennium avstannade efter att ha nått en lägsta nivå 2013 och har under de två efterkommande åren ökat något. Det är fortfarande stor skillnad mellan män och kvinnor, där kvinnor har ett högre ohälsotal. Under perioden 2008–2013 minskade ohälsotalet mer för kvinnor än för män, men från 2010 till 2014 minskade ohälsotalen i samma takt för kvinnor och män i både länet och i riket. Från 2013 till 2014 ökade däremot ohälsotalet mer för kvinnor än för män.

4 Genomförandet av RUFS 2010

Flera hundra aktörer inom offentlig, privat och ideell sektor bidrar på olika vis till Stockholmsregionens utveckling. Det är därför inte möjligt att beskriva alla utvecklingsprocesser som på något sätt bidrar till planens måluppfyllelse. 2016 års upplaga av uppföljningsrapporten *Läget i Stockholmsregionen* beskriver därför genomförandet utifrån Tillväxt- och regionplanenämndens perspektiv, genom en redogörelse av Tillväxt- och regionplaneförvaltningens uppdrag att aktivt arbeta med genomförandet av RUFS 2010 under perioden 2011-2016.

Tillväxt- och regionplanenämnden, och tidigare Tillväxt- miljö och regionplaneutskottet, har genom sin förvaltning arbetat med genomförandet av RUFS 2010 främst genom att:

- Yttra sig i remissärenden med RUFS 2010 som grund, t.ex. kommuners översiktsplaner och andra strategiska planeringsdokument, statliga utredningar men också landstingsinterna styrdokument.
- Fatta beslut om att med RUFS 2010 som grund initiera, verkställa och implementera handlingsprogram.
- Tillsammans med regionala aktörer samverka i såväl regionala som delregionala nätverk och processer, som syftar till att driva vissa regionala och delregionala utvecklingsfrågor i enlighet med RUFS2010.
- Delta i internationella nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.
- Ta fram kunskaps- och planeringsunderlag för användning i projekt och planeringsprocesser med regionens aktörer.

I detta avsnitt görs en redovisning av insatser som nämnden och förvaltningen har gjort inom ramen för genomförandet av RUFS 2010. Efter en beskrivning av insatser på mer övergripande nivå redovisas insatser som har en direkt koppling till de sex strategierna i RUFS2010. Redovisningen är på inget sätt fullständig och bör ses som ett axplock av de viktigaste insatser som nämnden och förvaltningen har haft ansvar för under perioden 2011-2016.

Genomförande på en övergripande nivå

Tillväxt- och regionplanenämndens yttranden

Enligt PBL ska landstinget som regionplaneorgan yttra sig i ärenden som berör kommunernas fysiska planering. Därutöver har Tillväxt- och regionplanenämnden och tidigare Tillväxt-, miljö- och regionplaneutskottet yttrat sig i andra ärenden av vikt för regionens utveckling. I sina yttranden har RUFS 2010 legat till grund för nämndens argument och överväganden. Ge-

nom landstingets yttrande i ärenden som berör regional utvecklingsplanering och fysisk planering påverkar landstinget utvecklingen i regionen utifrån de bestämda mål, åtaganden och avvägningar som beskrivs i RUFS 2010 och verkar därmed för genomförandet av RUFS. Under perioden 2011-2016 har TRN och förvaltningen yttrat sig i sammanlagt 92 ärenden:

Ärendetyp	Antal
Program för översiktsplan eller detaljplan	6
Samrådsförslag översiktsplaner	14
Utställningsförslag översiktsplaner	14
Fördjupningar av översiktsplaner	8
Andra kommunala planer	18
Regionala styrdokument	11
Regionala utvecklingsstrategier andra län	4
Statliga utredningar	16
Övrigt	7
TOTAL ANTAL YTTRANDEN	**92**

I bilaga 1 finns en förteckning av samtliga dessa yttranden.

Utöver ovan nämnda ärenden besvaras också ett stort antal remisser, huvudsakligen detaljplaner, av landstinget via Trafikförvaltningen där också RUFS2010 legat till grund för avvägningar och synpunkter.

Regional dialog och utveckling

Här följer ett axplock av strategiska nätverk som Tillväxt- och regionplaneförvaltningen aktivt leder eller deltar i.

Tillväxtgruppen

Landstinget deltar genom förvaltningschefen för Tillväxt- och regionplaneförvaltningen i den så kallade regionala tillväxtgruppen. Gruppen leds av Länsstyrelsen i Stockholms län och utöver landstinget är även Kommunförbundet i Stockholms län och Stockholms stad representerade. Gruppens återkommande möten syftar till att stämma av och samordna viktiga strategiska frågor för regionens utveckling med RUFS 2010 som bas.

Regionala strukturfondspartnerskapet

Tillväxt- och regionplanenämnden har i uppdrag att samordna strukturfondsarbetet inom landstinget. Landstinget är representerat i Strukturfondspartnerskapet och deltar även aktivt i Strukturfondspartnerskapets sekretariats beredningsgrupp. Tillsammans med regionala aktörer verkar landstinget för att mobilisera aktörer för att komma in med strategiska pro-

jektförslag enligt den så kallade Stockholmsmodellen. Samtliga projektansökningar inom både Regional- och Socialfonden bedöms med RUFS 2010 som övergripande strukturdokument.

Under den nuvarande programperioden (2014-2020) har hittills åtta Regionalfonsprojekt och 13 Socialfondsprojekt prioriterats. Dessa projekt är direkt kopplade till RUFS 2010 och innebär en viktig insats för genomförandet av RUFS 2010. Sammanlagt har dessa projekt en total budget på drygt 1,3 miljarder kronor (inkl. medfinansiering av regionala aktörer). Landstinget äger två av dessa projekt och är involverat i flera.

Kommunkontaktmöten
Regelbundet bjuder Tillväxt- och regionplaneförvaltningen in länets kommuner för att diskutera viktiga regionala utvecklingsplaneringsfrågor och för att presentera nytt kunskaps- och planeringsunderlag som har tagits fram.

För löpande samverkan och avstämning med kommunerna finns också utsedda kommunkontakter på handläggarnivå för länets alla kommuner. Avsikten är att stimulera en kontinuerlig samverkan i de strategiska planeringsprocesser som pågår i länet och att på så vis stärka genomförandet.

Läget i Stockholmsregionen
Årligen bjuder landstinget in till uppföljningskonferensen Läget i Stockholmsregionen. Denna konferens har under de senast fem åren utvecklats till en viktig mötesplats för regionala aktörer. Utöver redovisning av regionens utveckling diskuteras viktiga framtidsfrågor för Stockholmsregionen. Läget i Stockholmsregionen samlar uppemot 400 representanter för regionens och Mälardalens aktörer.

RegLab
Reglab är ett forum för lärande om regional utveckling. Här möts regioner, myndigheter, forskare och andra för att lära sig mer. Inom ramen för samarbetet driver regionerna gemensamma utvecklingsprojekt och fördjupar de regionala analyserna samt lär av varandra. Reglabs medlemmar utgörs av samtliga regioner, SKL, Tillväxtverket och Vinnova. Det finns även ett antal partners knutna till Reglab.

Stockholmsregionens Europaförening

Avsikten med ett gemensamt Brysselkontor för Stockholmsregionen är att främja medlemmarnas gemensamma politiska intressen, dvs. Stockholmsregionens intressen, genom att samverka i frågor som rör regionens förhållande till Europeiska Unionen. Förvaltningen har 2016 satt igång ett arbete att skapa förutsättningar för en permanent utställning om regionens utvecklingsplanering i samverkan med regionens Europakontor i Bryssel.

Aktualitetsarbete

Hösten 2013 genomfördes ett stort aktualitetsarbete där drygt 130 aktörer inkom med remissvar i frågan om RUFS 2010:s aktualitet. Övergripande kunde konstateras att RUFS 2010 var väl förankrad hos remissinstanserna och att RUFS 2010 fortfarande var aktuell och borde vara grunden för den kommande regionala utvecklingsplanen (2013:5 RUFS Aktualitet, remisshandling). De viktigaste slutsatserna från aktualitetsarbetet har varit en central utgångpunkt för arbetet med nästa regionala utvecklingsplan, RUFS2050.

Internationell dialog, kunskaps- och erfarenhetsutbyte

CPMR

Conference of Peripheral and Maritime Regions (CPMR) och Baltic Sea Commission (CPMR) grundades 1973 och är en organisation för Europas perifera och maritima regioner. Stockholms läns landsting deltar i CPMR för att främja regionens intressen i en hållbar utveckling av länets kust och skärgård när det gäller miljö- och utvecklingsfrågor, men också för att i ett bredare sammanhang ta tillvara Stockholmsregionens intressen.

Nordiska regionplanemöten

Vartannat år träffas regionplanerare från de nordiska storstadsregionerna för ett utbyte av kunskap och erfarenheter, samtidigt stärks samverkan mellan de nordiska storstadsregionerna.

Nordiskt skärgårdssamarbete

Nordiska skärgårdssamarbetet är ett gränsregionalt myndighetssamarbete som omfattar skärgårdsregionerna i Stockholms, Uppsala och Östergötlands län, i Egentliga Finland och Nyland samt Ålands sex skärgårdskommuner. Verksamheten har delfinansierats av Nordiska ministerrådet sedan år 1978. Organisationen arbetar främst med samarbetsfrågor och upprätthållandet av kontakter mellan skärgårdsområden. Förvaltningen deltar aktivt i samarbetet till stöd för skärgårdens utveckling genom bland annat medverkan i flera samarbetsprojekt som till exempel *Framtidens Skär-*

gårdsskolor - en nyckelfråga för att få barnfamiljer att bosätta sig i skärgården vilket är viktigt för en levande skärgårdsmiljö och *Bostäder* - lösningar och regelverk som styr byggnation och utformning av bostäder samt social inkludering för nyinflyttade. *Service i skärgården*- en förutsättning för såväl boende som verksamheter. Samt stödjer initiativ till EU-projekt som *Small ports, St. Olofs vandringsleder* och *Närmat*.

Central Baltic
Central Baltic-programmet 2014-2020 är ett av EU:s strukturfondsprogram under målet om territoriellt samarbete. Programmet har 115 miljoner euro från Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF) för att finansiera samarbetsprojekt mellan regioner i Sverige, Estland, Finland (inklusive Åland) och Lettland. Landstinget är representerade i den politiska styrkommittén. Under den nuvarande programperioden har 21 projekt prioriterats där regionala aktörer från Stockholmsregionen är involverade, landstinget är involverade i fyra av dessa projekt. Totalbudget för dessa 21 prioriterade projekt är 5,7 miljoner EUR (drygt 55 mnkr.).

Metrex
Metrex är ett nätverk för europeiska storstadsregioner och utgör en plattform för utbyte av kunskap och erfarenhet rörande storstadsfrågor, regional strategisk planering och andra frågor av gemensamt intresse. Nätverket har medlemmar från ca 50 storstadsregioner och medverkar i program och projekt på europeisk nivå. Förvaltningen deltar aktivt i nätverket, både genom medverkan i expertgrupper och i styrelsearbetet.

Kunskaps- och planeringsunderlag

När RUFS2010 antogs våren 2010, efter fyra års process, fanns behov av nytt kunskaps- och planeringsunderlag för att bidra till genomförandet av RUFS 2010. Kunskaps- och planeringsunderlaget tas nästan uteslutande fram i samråd och samverkan med andra regionala och kommunala aktörer, för att kunna driva ett kunskapsbaserat genomförande av RUFS.

Sammanlagt har förvaltningen tagit fram 54 kunskaps- eller planeringsunderlag, som publicerats antingen i skriftlig form eller elektroniskt. Det är flera andra regionala aktörer som också har tagit fram kunskapsunderlag kopplade till RUFS 2010 som inte redovisas här, men som har haft liknande strategiska betydelse för genomförandet av RUFS 2010. I tabellen redovisas antal publicerade kunskaps- och planeringsunderlag fördelade per strategi i RUFS 2010.

Strategi	Antal
Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn	11
Utveckla idéer och förnyelseförmåga	10
Säkra värden för framtida behov	8
Vidareutveckla en flerkärnig och tät region	10
Stärk sammanhållningen	8
Frigör livschanser	7
TOTALT	**54**

Genomförande av strategier

Här redovisas på det övergripande plan hur förvaltningen har bidragit till genomförande av de sex strategierna i RUFS 2010.

Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn

Åtaganden
Säkra en utbildning med hög kvalitet i hela regionen
Anpassa yrkesutbildningen till arbetsmarknadens och individernas efterfrågan
Bygga ut och effektivisera den högre utbildningen i regionen
Understödja universitet och högskolor för att uppnå hög kvalitet
Anpassa byggandet i alla kommuner till den långsiktiga efterfråga
Anpassa bostadsmarknadens funktionssätt för att nå hög kapacitet och kvalitet i byggprocessen.
Utveckla en attraktiv och kapacitetsstark kollektivtrafik som är tillgänglig för alla
Öka vägkapaciteten i kritiska avsnitt, samt styra och begränsa efterfrågan
Utveckla förbindelser inom och utom landet
Stärka förmågan att genomföra investeringar i infrastruktur

Regional dialog och utveckling

Arbetet med *handlingsprogrammet Kunskapsregion Stockholm* startade redan 2009 för att säkra regionens försörjning av högutbildad arbetskraft. 2012 togs beslutet om handlingsprogrammet med fokus på två handlingsområden; *ett dynamiskt utbud* och *studentbostäder*. Arbetet med handlingsprogrammet har lett till att synliggöra behov av samverkan och skapa plattformar för strukturell samverkan. Också startades Sthlm6000+, en regional samverkan att öka antal studentbostäder med 6000.

Förvaltningen deltar löpande i ett nätverk för kunskapsutbyte om bostadsfrågor tillsammans med länsstyrelsen, KSL och Stockholms stad, kallat *Regionala bostadsgruppen*. Nätverket samordnas av länsstyrelsen och samordnar också två andra nätverk; *Bygg och bostadsnätverket*, med bygg-

och fastighetsaktörer i regionen samt *Stadsbyggnadschefsnätverket,* med stadsbyggnadschefer eller dylikt i alla länets kommuner. Båda dessa nätverk träffas ca två gånger per år.

Regionala bostadsgruppen organiserar tillsammans med Stockholms Universitet ett praktikprogram som möjliggör för studenter i regional och urban planering att få praktik inom offentlig förvaltning. Tillsammans med länsstyrelsen och KSL anordnar förvaltningen två gånger om året ett *Öppet forum för boendeplanering*. Inbjudna är kommuner, fastighetsägare och byggherrar för att diskutera strategiska frågor inom ramen för bostadsförsörjning, samtidigt som ny kunskap sprids.

Sedan 2014 deltar förvaltningen i *Connect Sweden,* som är ett samverkansprojekt med Stockholms Business region, Swedavia och Visit Sweden. Projekt syftar till att öka Stockholmsregionens internationella tillgänglighet, som en förutsättning för tillväxt i främst besöksnäring men också för att stärka regionens näringsliv i ett globalt sammanhang.

Förvaltingen medfinansierar och samverkar med Stockholm Visitors Board, Länsstyrelsen i Stockholms län, Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län samt kommunerna Nynäshamn, Haninge, Nacka, Värmdö, Vaxholm, Österåker, och Norrtälje i *Stockholm Archipelago*. Samverkansprojekt syftar till att stärka regionens skärgård som en internationell besöksdestination.

Stockholms läns regionala aktörer kraftsamlar cykelfrågan och har startat *ett regionalt cykelkansli*. Kansliet ska bland annat arbeta för att snabba på utbyggnaden av cykelbanor och hjälpa kommunerna och Trafikverket med mellankommunal samordning i sitt utbyggnadsarbete av de regionala cykelstråken. Kansliet är en samverkan mellan landstinget, länsstyrelsen och Trafikverket. Landstinget är huvudman för kansliet.

Kunskaps- och planeringsunderlag
Regionala skillnader i boendeförhållanden 1999-2005 (3:2010), analys av främst geografiska skillnader utifrån en differentiering av befolkningen med hänsyn till i vilken hustyp och upplåtelseform de bor.
Värdering av stadskvaliteter i Stockholmsregionen (3:2011), Att utveckla nya och mer träffsäkra analysmetoder och verktyg är ett viktigt led i att kunna genomföra intentionerna i RUFS 2010.
Stockholmsstudenternas bostadssituation och bostadskarriär (3:2011), Syftet med studien har varit att undersöka boendesituationen och bostadskarriären för Stockholmsstudenterna.

Ungas inträde på arbetsmarknaden - goda exempel (2012:2), Arbetet för att skapa ytterligare insikter och förståelse för storstadsregionernas särskilda förutsättningar sker tillsammans med i första hand Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) och Region Skåne samt i samverkan med andra aktörer i regionen.
Handlingsprogram - Kunskapsregion Stockholm - Att tillgodose behovet av högutbildad arbetskraft (2012:3), Hur når vi målbilden att blir Europas mest attraktiva storstadsregion? En viktig pusselbit är att regionen ska ha en god tillgång till högutbildad arbetskraft, bra utbud av högkvalitativa utbildningar och forskningsmiljöer.
Värdering av stadskvaliteter i Stockholmsregionen - betalningsvilja för kontor (2012), Förståelse och kunskap om företagens lokaliseringspreferenser och betalningsvilja för stadskvaliteter behövs för bland annat planering och scenarioanalys av regionens utveckling.
Värdering av stadskvaliteter - Betalningsvilja för småhus (1:2014), Kunskap om bostadsköparnas preferenser för att både kunna förstå bostadsföretagens lokaliseringspreferenser och för att kunna planera attraktiva boende- och livsmiljöer.
ÖMS-samarbetet (2015:3), De program och processer som har län som utgångspunkt (RUS/RUP/RUFS) behöver kompletteras med ett storregionalt perspektiv och samarbete. I östra Mellansverige pågår ett arbete med denna ambition (→ RUFS 2050).
Smidigt, smart och säkert - hur långt har vi kommit?, Regionalt cykelbokslut 2014 (2015:1), Stockholmsområdet växer och för att underlätta för alla att resa mellan arbete, bostad och fritidsaktiviteter behövs smarta sätt att ta sig fram.
Bostadsmarknaden – en komplex väg från teori till praktik (1:2015), kunskaps och planeringsunderlag i fyra delar: Metodutveckling – Bostadsefterfrågan i Stockholmsregionen – Bostadsutbud och bostadsbehov – Finns det skäl att bygga mer i fler områden i Stockholmsregionen?
Stockholmsregionens internationella relationer och utbyte (2016:04), Kunskapsunderlag inom ramen för samarbetet i Connect Sweden. Connect Sweden är ett samverkansprojekt som arbetar för att stärka Sveriges och Stockholmsregionens internationella flygförbindelser.

Utveckla idéer och förnyelseförmåga

Åtaganden
Formulera och genomföra en långsiktig näringspolitik
Säkra ett långsiktigt och systematiskt utbyte mellan offentlig sektor och näringsliv
Använda offentlig upphandling för att främja innovationer
Uppmuntra nytänkande i offentliga organisationer
Låta kreativitet och entreprenörskap prägla utbildningssystemet
Stimulera täta och kunskapsintensiva miljöer
Skapa förutsättningar för ett kulturliv i världsklass
Utveckla regionens internationella profil
Stärka regionens position i globala nätverk
Utveckla Stockholmsregionen som besöksdestination
Stärka de tekniska förutsättningarna för digital kommunikation

Regional dialog och utveckling

Handlingsprogram Kreativa näringar. Under 2010-2011 drev Botkyrka kommun projektet Creative Stockholm, där en av de huvudsakliga insatserna var framtagandet av en handlingsplan för kulturella och kreativa näringar i Stockholmsregionen. 2013 beslutades att landstingets kulturförvaltning skulle ta ansvar för ledning och samordning genom att vara sammankallande för en sambandsgrupp bestående av nyckelaktörer. Dessa åtar sig att i olika konstellationer genomföra insatser enligt handlingsplanen.

Som en del i arbetet med plattformen *Innovationskraft Sthlm*, som länsstyrelsen driver, togs 2012 ett handlingsprogram fram med fokus på innovationsupphandling. Handlingsprogrammet har avslutats och resulterat i en metodhandbok för innovationsupphandling. Landstinget deltar fortfarande i Innovationskraft Sthlm.

KSL Kommunförbundet Stockholms Län, Länsstyrelsen och Stockholms läns landsting har enats kring en gemensam *regional digital agenda*. Målet är att Sverige - och Stockholmsregionen – ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens alla möjligheter. Förvaltningen deltar aktivt i styrning och beredningen av detta regiongemensamma projekt.

Inom strategin pågår sedan 2014 åtta *Regionala strukturfondsprojekt* som är kopplade till RUFS 2010. Projekten har beretts enligt Stockholmsmodellen, vilket innebär att aktörer i regionen har mobiliserats att söka medel utifrån tematiska utlysningar. Landstinget har aktivt medverkat i mobiliseringen. Projekten fokuserar på att få små och medelstora företag (SME) att växa, på att stödja innovation inom flera områden och på att minska kli-

matpåverkan. Den totala projektbudgen är drygt 600 mnkr (inklusive aktörernas egen finansiering).

Kunskaps- och planeringsunderlag

Stockholmsregionen i utveckling - Uppföljning av OECD Territorial Reviews Stockholm, (2010), uppföljningen av OECD Territorial Reviews i syfte att bidra till en fortsatt diskussion om hur Stockholmsregionens internationella konkurrenskraft kan stärkas.

Män och kvinnor i arbete (6:2010), Analysen av kvinnors och mäns utbildning och arbete används som stöd i ett pågående arbete i Stockholmsregionen för långsiktig kompetensförsörjning.

Investeringar i Stockholmsregionen - en förstudie (5:2011), Diskussion om vad som kan vara ett relevant regionalt investeringsbegrepp och en översikt om vilka investeringar som görs i Stockholmsregionen.

Befolkning, sysselsättning och inkomster i Östra Mellansverige - reviderade framskrivningar till år 2050 (1:2012), Fullständigt reviderad version av framskrivningarna från 2007.

Villkor för forskning i Stockholmsregionen (1:2012), Frågan om villkoren för forskning i Stockholmsregionen och hur tjänsteföretagens verksamhet är kopplad till produktionen av nya kunskaper blir viktigare i takt med den ökade internationaliseringen.

Känslighetsanalyser och beskrivning för framskrivning av sysselsättning i östra Mellansverige (9:2013), Kunskaps och planeringsunderlag som bygger på de reviderade framskrivningar av befolkning, sysselsättning och inkomster som tagits fram gemensamt av regionala utvecklingsaktörer i östra Mellansverige.

Synergier mellan investeringar (2014:2), Kunskapsunderlag om hur olika investeringar påverkar varandra.

Stockholmsregionens ekonomiska struktur - en översiktlig kartläggning (5:2015), Arbetsmaterialet beskriver strukturomvandling, utbildning, strukturomvandlingens geografi och Stockholmsregionens ekonomiska resiliens (→RUFS 2050).

Hur försörjs östra Mellansveriges arbetsmarknader med högskoleutbildad arbetskraft? (2016:10), Vilka olika roller spelar östra Mellansveriges högskolor för att försörja regionens lokala arbetsmarknader med kvalificerad arbetskraft.

Strukturomvandlingens geografi i Stockholms län (2016:10), Analys och illustration om utvecklingen av Stockholms näringsliv sedan millennieskiftet till 2014 (→ RUFS 2050).

Säkra värden för framtida behov

Åtaganden
Säkra och utveckla värdena i mark- och vattenlandskapet
Säkra och utveckla kustens och skärgårdens natur-, kultur- och rekreationsvärden
Skydda Mälaren och Östersjön
Sätta sektorsvisa mål för regionens utsläppsminskning av växthusgaser
Anpassa regionen till klimatförändringarna
Stimulera mer energi- och resurseffektiva transporter
Begränsa transporternas negativa påverkan
Effektivisera energiförsörjningen och ställ om till förnybara energikällor
Expandera, förstärk och koppla samman försörjningssystemen
Utveckla småskaliga lösningar för energi, vatten och avlopp i glesa regiondelar
Minska avfallsmängden och använd avfall som resurs
Säkra dricksvattenresurserna
Förbättra utvinning och återvinning av ballastmaterial
Säkerställa platser för anläggningar i logistiskt goda lägen

Regional dialog och utveckling

Handlingsprogrammet Energi och klimat startades 2010 för att stötta genomförande av RUFS 2010 och bidra till att klimatmål i RUFS 2010 samt de internationella och nationella klimatmålen nås. Det skulle också vara en del av ett långsiktigt, sammanhållande regionalt energi- och klimatarbete samt bidra till att regionalt angelägna klimatorienterade projekt och investeringar kommer till stånd. Handlingsprogrammet avslutades 2013, med en rapport om vad som har åstadkommits (se nedan).

Sedan 2014 och efter ett landstingsfullmäktigeuppdrag i budget 2014 pågår arbetet med att ta fram en klimatfärdplan. En nulägesanalys togs fram 2014 (se nedan). Arbetet inkluderar många regionala och kommunala aktörer och är bl.a. kopplat till länsstyrelsens arbete med generations- och utsläppsmålet för växthusgaser. Klimatfärdplanen ska vara klar 2018. Förvaltningen deltar även i alla relevanta regionala nätverk avseende energi och klimat.

I Stockholms län bedrivs miljömålsarbetet inom ramen för *miljö- och samhällsbyggnadsrådet* där länsstyrelsen är leder arbetet tillsammans men Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, KSL, länets kommuner samt Trafikverket. Ett bullernätverk har ökat kunskapen om bullersituationen i länet.

Förvaltningen håller kontinuerligt större konferenser under namnet ”Storstadsnatur” för att sprida kunskap och ge tillfälle för dialog och nätverkande för regionens aktörer.

Många lokala projekt genomförs med finansieringsstöd från Lokala naturvårdssatsningen (LONA), Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) och Landstingets miljöanslag. Exempelvis flera projekt kring vattenmiljön, bl.a. miljöanpassning av båtverksamheter och näringsfällor i kustzonen.

Genom bidrag från landstinget *miljö- och skärgårdsanslag* har under perioden 2010-2016 beviljats medel för total 69 projekt som har syftat till att utveckla skärgården med en totalsumma på 12,3 mnkr i skärgårdsbidrag för denna period. Under samma period har 93 projekt beviljats medel inom ramen för landstingets miljöbidrag med en totalsumma på 17,2 mnkr. i miljöbidrag.

Kunskaps- och planeringsunderlag
Stockholmsregionens energiframtid 2010-2050 – Vägen till minskad klimatpåverkan, Diskussion om möjligheter och förutsättningar för att effektivisera energianvändningen och minska klimatpåverkan från länets energi- och transportsystem (även på engelska).
Ekosystemtjänster i Stockholmsregionen (3:2013), Ekosystemtjänster visar en tydlig koppling mellan ekonomi och ekologi, men innehåller även sociala dimensioner. Ett underlag för diskussion och planering.
Slutrapport - Handlingsprogram för energi och klimat (2013:6), Processen som varit och vilka resultat som har uppnåtts i arbetet med Handlingsprogram för Energi och klimat.
En ny ekonomisk geografi (2013:5), Hur en ny ekonomisk geografi sakta växer fram och vilka drivkrafter som ligger bakom denna förändring. Globaliseringen och andra drivkrafter som ligger bakom utvecklingen förändrar regioners utvecklingsförutsättningar i alla världsdelar.
Nulägesanalys för regional klimatfärdplan (2015:2), Stockholms läns landsting har initierat arbetet med att ta fram en klimatfärdplan för regionen (→ RUFS 2050).
Hållbar landsbygdsutveckling (2015:7), Regionplaneringen har i uppgift att främja en långsiktigt hållbar utveckling regionen och att på bästa sätt hantera och tillvarata regionens samlade tillgångar. Det inkluderar också landsbygdens utmaningar och den viktiga relationen mellan stad och land (→ RUFS 2050).
Skärgårdens utveckling i siffror (2016:01), För att fullgöra landstingets uppdrag i skärgården krävs god kännedom om skärgårdens utveckling.

Vidareutveckla en flerkärnig och tät region

Åtaganden
Utveckla stadsstrukturen i östra Mellansverige med spårtrafiken som grund
Utveckla regionala stadskärnor i Stockholmsregionen
Utveckla transportsystem som stödjer Stockholmsregionens flerkärnighet
Gör bebyggelsestrukturen tätare och mer variationsrik
Skapa en attraktiv stadsmiljö med torg, parker och grönområden
Skapa förutsättningar för en dynamisk kvälls-ekonomi i regionens stadskärnor
Bevara, utveckla och tillgängliggöra de gröna kilarna
Utveckla strändernas värden och tillgänglighet

Regional dialog och utveckling

Handlingsprogram för regionala stadskärnor startades redan 2010 och beslutades formellt som handlingsplan 2013 med fokus på fyra prioriterade handlingsområden:

- Ökad tillgänglighet, en förutsättning för tillväxt i de regionala stadskärnorna
- Synergier mellan investeringar i de regionala stadskärnorna
- Stadsutveckling
- Utveckla det kunskaps- och tjänsteintensiva näringslivet

Handlingsprogrammet avslutades 2015, arbetet inom de fyra prioriterade områden fortsätter. Förvaltningen leder nätverket för regionala stadskärnor för fortsatt kunskapsspridning och utveckling av de regionala stadskärnorna.

Landstingsrådet med ansvar för regionalplanering är ordförande i den *politiska styrgruppen för Flemingsberg*. Styrgruppen har 2015 satt igång arbetet med att uppdatera den gemensamma handlingsplanen för Flemingsbergs utveckling som regional stadskärna.

Landstinget bidrar till och deltar i en kommunal samverkan för gröna kilar. Denna samverkan har utvecklats till en permanent samverkan med en gemensam politisk styrgrupp för Rösjö-, Angars- och Bogesundskilen och är under utveckling i Tyrestakilen och Bornsjökilen.

Förvaltningen har i samarbete med några kommuner tagit fram en metod - gröntypologin - som grovt identifierar olika typer av grönområden. Gröntypologin är ett underlag för att planera, utveckla och skydda gröna kvaliteter i stadsutvecklingen, att jämföra tillgången till grönområden i olika kommuner och förändringar över tid. Kartunderlag per kommun finns tillgängliga på www.rufs.se.

Kunskaps- och planeringsunderlag

Kvällsekonomi i de regionala stadskärnorna (1:2011), Diskussion om vad som menas med kvällsekonomi, i vilken utsträckning det finns någon kvällsekonomi i de regionala stadskärnorna, vad som behövs för att utveckla en kvällsekonomi och kvällsekonomins konsekvenser.

Tätare regionala stadskärnor - Analyser och scenarier för stadsutveckling i Stockholmsregionen (4:2011), En analysmodell som kan synliggöra hur det spatiala kapitalet skapar förtätningsbehov, förtätningstryck, förtätningsutrymme, och förtätningsfrihet, vilka tillsammans skapar ett fält av möjligheter för stadsutveckling.

Stadsutbredning och regionala stadskärnor - Översikt av forskning om urbana strukturer (3:2011), En översikt av forskning och teoretiska ansatser som rör stadens utbredning och utvecklingen av regionala stadskärnor.

Regionala stadskärnor: Dynamiska platser i Stockholmsregionen (4:2011), För att klara av utmaningen med befolkningstillväxt och för att åtgärda de kapacitetsbrister, behöver regionen utveckla väl fungerande regionala stadskärnor.

Att utveckla kvällslivet i regionala stadskärnor - Erfarenheter från en fallstudie av Täby centrum-Arninge och Barkarby-Jakobsberg (4:2012), Fördjupa kunskapen om hur man utvecklar ett levande kvällsliv i de regionala stadskärnorna med särskilt fokus på kvalitet.

Regionala stadskärnor i Stockholmsregionen (2013), Uppföljning av utvecklingen i de regionala stadskärnorna.

Handlingsprogram Regionala stadskärnor (1:2013), Stockholmsregionen är idag starkt enkärnig och behöver bli mer flerkärnig. Avsikten är att med utveckling i yttre regionala stadskärnor motverka utspridning av verksamheter och bebyggelse.

Stockholmsregionens regionala stadskärnor (4:2013), Motiven bakom inriktningen mot en ökad flerkärnighet i RUFS 2010 men också den teoretiska bakgrunden inom forskningen och internationella erfarenheter.

Stockholmsregionens regionala stadskärnor – näringslivsstatistik (1:2014), I denna rapport redovisas näringslivsstatistik för de åtta yttre regionala stadskärnorna.

Järvakilen - prioritering av regionala värden i grönstrukturen - en pilotstudie (2010), För att hitta rätt balans mellan att skydda, förvalta, planera och utveckla är det viktigt att se landskapet som arena för konflikter och förhandling.

När, vad och hur? Svaga gröna samband i Stockholmsregionens gröna kilar (2012:5), Denna rapport är en fakta- och inspirationsskrift som ska fungera som stöd för olika aktörer i arbetet med kilarnas svaga samband.

Stärk sammanhållningen

Åtaganden
Skapa attraktiva och varierade boendemiljöer inom regionens delmarknader.
Göra befintliga mötesplatser mer attraktiva och skapa nya mötesplatser som är spridda inom regionen.
Utveckla det sociala innehållet i Stockholms varumärke och marknadsföringen av regionen inåt och utåt.
Skapa strategiskt placerade landmärken i regionens stadskärnor.
Samverka kring evenemang som stärker regionens profil inåt och utåt.
Utveckla tilliten till det offentliga.

Regional dialog och utveckling

2012 gav Tillväxt-, miljö och regionplaneutskottet ett uppdrag att initiera en förstudie om hållbar urban utveckling som syftade till att hitta lösningar på den regionala nivån för den socioekonomiska segregationen i regionen. Resultatet blev ett verktyg, *Det urbana spelet*. Verktyget bygger på 15 års forskning och erfarenheter från arbetet med segregationsfrågor med fokus på boendesegregationen. Verktyget belyser behovet av tvärsektoriell samordning och flernivåstyrning i en hållbarhets perspektiv. Verktyget har varit ämne för en europeisk fallstudie där EU-kommission ville få kunskap om hur flernivåstyrning påverkar implementering av EU2020 i medlemsstaternas regioner. Verktyget har används i arbetet med stärkt hållbarhet, en process inför samrådsförslaget för RUFS2050.

2013 års uppföljningsrapport för strategin Stärk sammanhållningen var förvaltningens bidrag i det regionalgemensamma arbetet med att ta fram *det regionala strukturfondsprogrammet* och *den regionala handlingsplanen för Socialfonden*. Arbetet leddes av länsstyrelsen. Förvaltningen har genom rapporten bidragit till att de sociala aspekterna nu belysas i både strukturfondsprogrammet och handlingsplanen för Socialfonden vilket har skapat förutsättningar för att samtliga strukturfondsmedel under programperioden ska prioriteras till projekt med fokus på hållbar stadsutveckling.

Kunskaps- och planeringsunderlag

Mötesplatser i Stockholmsregionen (2:2010), Att skapa bra mötesplatser genom kommunal planering är inte någon enkel uppgift. Det visar rapporten från KTH som belyser mötesplatser ur olika synvinklar.
Eftervalsundersökning 2010 (7:2010), Stockholms läns landsting har låtit genomföra en så kallad eftervalsundersökning för att ge landstingspolitiker underlag för deras arbete med sjukvården, kollektivtrafiken, regionala utvecklingsfrågor och andra frågor som ligger inom landstingets ansvar.

Det urbana spelet - resultat av en förstudie om hållbar urban utveckling (1:2013), Om hur förstudien om hållbar urban utveckling har genomförts och hur Det urbana Spelet har utvecklats.
Stärk sammanhållningen (2013:4), Detta arbetsmaterial är resultatet av den kvalitativa uppföljningen av strategin Stärk sammanhållningen.
EquiPop: In- och utflyttningsfält i Stockholmsregionen (8:2014), Kartläggning av in- och utflyttningsfält i olika delar av Stockholms län.
EquiPop: Segregation i Stockholmsregionen (9:2014), Segregation i Stockholms län. Kartläggning med EquiPop
Eftervalsundersökning för Stockholms läns landsting (2014:5), Denna nionde eftervalsundersökning genomfördes efter valet den 14 september 2014. Här presenteras resultatet av väljarnas ställningstaganden i 2014 års val med betoning på landstingsvalet.
Vad har hänt, vad görs och vad borde göras i Det urbana spelet? (2014:2), Utvärdering av Det urbana spelet
Resan mot stärkt hållbarhet (2015:9), Hållbar utveckling är stommen i den regionala utvecklingsplaneringen för Stockholmsregionen, RUFS 2010. Många aktörer framförde i aktualitetsarbetet önskemål om en stärkt hållbarhetsansats i nästa RUFS med människa i fokus (→ RUFS 2050).

Frigör livschanser

Åtaganden
Samverka på strategisk nivå för att förnya och bredda integrationspolitiken.
Anta en policy mot diskriminering.
Göra organisationerna mångfaldsorienterade.
Följa upp integration och utanförskap i hela regionen.
Undanröja hinder för att alla människor tryggt ska kunna vistas och resa i regionen.

Utvecklingsprocesser och nätverk

Handlingsprogram för organisationers mångfaldsorientering beslutades 2011. Arbetet med mångfaldsorientering utgör ett långsiktigt arbete som i huvudsak sker inom respektive företag eller verksamhet. Den regionala relevansen består i - vilket OECD med flera har påpekat - positiva samband mellan ekonomisk tillväxt och mångfald, och att Stockholmsregionen blir en mer attraktiv region om arbetsmarknaden präglas av inkludering. Handlingsprogrammet avslutades 2015 och arbetet fortsätter genom landstingets medlemskap i Diversity Charter Sweden (sedan 2012) och samverkan inom projektet Vidga Normen. Rapporten *Använd kompetensen!,* som har tagits fram inom ramen för handlingsprogrammet, har presenterats på en europeisk High Level Meeting för att diskutera diskriminering på arbetsmarknaden.

Förvaltningen representerar landstinget i styrelsen för *Diversity Charter Sweden*. Diversity Charter är en ideell förening som verkar för att visa på nyttan av mångfald för verksamhets- och affärsutveckling. Föreningen har för närvarande drygt 50 medlemmar varav de flesta är Stockholmsbaserade företag, som genom föreningen aktivt arbetar för att öka mångfalden på arbetsplatser.

Förvaltningen deltar även i nätverket *Vidga Normen*, vilket är en fortsättning på arbetet med mångfaldsorientering. Nätverket leds av Länsstyrelsen.

Inom strategin pågår sedan 2014 10 *Socialfondsprojekt* som är kopplade till RUFS 2010, projekten har beretts enligt Stockholmsmodellen vilket innebär att aktörer i regionen har mobiliserats att söka medel utifrån tematiska utlysningar. Landstinget har aktivet medverkat i mobiliseringen. Projekten fokuserar på att skapa förutsättningar för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Den totala projektbudgen är drygt 540 mnkr (inkl. aktörernas egen finansiering).

Kunskaps- och planeringsunderlag

Vad händer? - En kartläggning av arbete med integration i Stockholmsregionen (1:2010), Att få en överblick av vilka integrationspolitiska utvecklingsinsatser som bedrivs i regionen samt belysa arbetsgivarnas syn på och arbete med mångfald och integrationen på arbetsmarknaden.

Hur ser det ut - Stockholms organisationers mångfaldsorientering (1:2011), För att kunna lyckas med ett utvecklingsarbete måste man ha kunskap om hur situationen ser ut vid startpunkten. Rapporten beskriver hur mångfald ser ut på arbetsställen i Stockholms län.

Vad vet vi? - En forskningsöversikt om mångfald i företag och organisationer (2:2011), Forskning kring mekanismer och processer som gör vissa organisationer och arbetsplatser mer mångfaldsorienterade.

Vad gör vi? - Att rekryter personer med utländsk bakgrund: arbetsgivares behov, erfarenheter och synpunkter (4:2011), En enkätundersökning för att studera arbetsgivares generella erfarenheter av rekrytering under det föregående året (2010).

Använd kompetensen! Om mångfaldsorientering på arbetsmarknaden i Stockholmsregionen (2011:5), Kunskapsunderlag om mångfaldsfrågan i Stockholmsregionen, med utblickar mot Sverige och den internationella forskningen och sammanfattar fyra arbetsrapporter.

Invånarmedverkan i regional planering (2015:8), Arbetet med att ta fram nästa regionala utvecklingsplan kräver ett stort engagemang och delta-

gande. Invånarna i regionen besitter specifik kunskap som boende och är ofta den sista länken i planens genomförande (→ RUFS 2050).
Barn och ungas utanförskap – kunskapsöversikt(2015:4), Kunskapsgenomgång på området barn och ungas utanförskap som initierats av Stockholm läns landsting. Syftet är att denna genomgång ska ge underlag till ett fortsatt utvecklingsarbete.

Bilaga 1 Yttranden 2011-2016

Tillväxt-, miljö och regionplaneutskottets yttranden

2011

- Ny översiktsplan för Nacka kommun, R 2010/307
- Planprogram för Högbytorp, Upplands-Bro kommun, R 2010/338
- Program för Albanoområdet (Norra Djurgården 2:2 m m) i stadsdelen Norra Djurgården, Stockholms stad, R 2010/336
- Programsamråd för Loviseberg, Huddinge kommun, R 2010/321
- Slutbetänkandet Planering på djupet -fysisk planering av havet (SOU 2010:91), LS 1012-1051
- Översiktsplan 2010 - utställningsförslag till översiktsplan för Upplands-Bro kommun, LS 1102-0227
- Fördjupad översiktsplan Sydost, Upplands Väsby kommun, LS 1101-0144
- Utställning av detaljplan för Slussen samt Samråd om förslag till detaljplan för ny bussterminal för Nacka och Värmdöbussarna vid Slussen, del av Södermalm 7.89 m fl, LS 1105-0690, LS 1105-0692
- Fördjupad översiktsplan Rådmansö (Norrtälje kommun), LS 1106-0877
- Utställning översiktsplan 2010-2030, Värmdö kommun, LS 1106-0909
- Förstudie Stockholm-Järna, LS 1105-0748
- Utställning översiktsplan Nynäshamns kommun, LS 1105-0790
- TPA-utredningens betänkande Fjärrvärme i konkurrens (SOU 2011:44), LS 1105-0751
- Detaljplan samt miljökonsekvensbeskrivning för Runsten 1:1, Haninge kommun, LS 1106-0974
- Trafikverkets regeringsuppdrag ”Uppdrag för ökad kapacitet på järnväg”, LS 1107-0995
- Klimat- och energistrategi för Stockholms län, LS 1107-0993
- Fördjupad översiktsplan Rådmansö (Norrtälje kommun), LS 1106-0877
- Utställningsförslag översiktsplan Sollentuna kommun, LS 1107-1006
- Utvecklingsprogram för Östergötland>2030. Regionförbundet Östsam, LS 1108-1069
- Utställningsförslaget Översiktsplan Lidingö 2030, LS 1110-1358
- Program för sambandet Högdalen-Farsta, LS 1110-1346
- Framtida Södertälje – samrådsförslag till ny översiktsplan 2012, LS 1108-1151
- Förstudie Spårväg Syd, LS 1109-1160
- Spårvägs- och stomnätsstrategi, etapp 1 – centrala delen av Stockholmsregionen, LS 1110-1292

2012

- Vattenplan för Haninge kommun, LS 1201-0002
- Utställning av översiktsplan för Nacka kommun, LS 1112-1700
- Samrådsförslag översiktsplan Vaxholms stad, LS 1112-1686
- Översiktsplan för Norrtälje kommun, samrådsversion, LS 1203-0366
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län, LS 1202-0337
- Ändring i översiktsplan för Sundbybergs stad, LS 1203-0504
- Förslag cykelplan Stockholms stad, Cykelplan 2012, LS 1203-0491
- Regional utvecklingsstrategi Uppsala län – Uppländsk Drivkraft 3.0, LS 1205-0673
- Regionalt utvecklingsprogram för Sörmland – Sörmlandsstrategin 2020, ÖS 1207-0964
- Fördjupad översiktsplan för Vällsta, Upplands Väsby kommun, LS 1205-0654
- Miljömålsberedningens delbetänkande: Minska riskerna med farliga ämnen (SOU 2012:38), LS 1206-0928
- Fördjupad översiktsplan för Järna tätort med omgivning, Södertälje kommun, LS 1207-0976
- Betänkandet Nystartszoner (SOU 2012:50), LS 1208-1109
- Förslag till regional inriktning för transportsystemets utveckling i Stockholms län, LS 1209-1204
- Åtgärdsprogram för att nå miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 i Stockholms län, LS 1209-1145
- Samråd om ny översiktsplan för Huddinge kommun, LS 1207-0974
- Samrådsversion av Översiktsplan för Järfälla kommun, LS 1209-1139
- Boverkets översyn av bostadsförsörjningslagen samt avsnitt 7.3 i Statskontorets rapport om mark, bostadsbyggande och konkurrens, LS 1210-1317

2013

- Förslag till beslut om utvidgat strandskydd för kommunerna Nacka, Nykvarn, Stockholm, Södertälje och Värmdö, LS 1301-0171, LS 1301-0172, LS 1301-0173, LS 1301-0174, LS 1301-0175
- Utställningsförslag översiktsplan för Södertälje kommun, LS 1302-0243
- Fördjupad översiktsplan för Karby och Brottby i Vallentuna kommun, LS 1302-0276
- Översiktsplan Botkyrka kommun, LS 1303-0395
- Fördjupad översiktsplan för nordvästra Väsby, LS 1212-1679
- Inriktning kommande strukturfondsprogram, LS 1305-0691
- Samrådsförslag översiktsplan 2014 för Sigtuna kommun, LS 1306-0764
- Program för översiktsplanering av landsbygden i Upplands- Bro, LS 1307-0943

- Förslag till beslut om utvidgat strandskydd för kommunerna Järfälla, Sigtuna, Nynäshamn, Upplands Väsby och Upplands-Bro, LS 1306-0780, 1306-0781, 1306-0782, 1306-0783, 1306-0784
- Delbetänkandet Samordnade bullerregler för att underlätta bostadsbyggandet (SOU 2013:57) samt slutbetänkandet Flygbuller och bostadsbyggande (SOU 2013:67), LS 1309-1113
- Samrådsförslaget för översiktsplan, Danderyds kommun, LS 1309-1052
- Utställning av översiktsplan 2030 för Huddinge kommun, LS 1310-1274

2014

- Samrådsförslag översiktsplan för Nykvarns kommun, LS 1311-1479
- Utställningsversion översiktsplan för Järfälla kommun, LS 1311-1507
- Avfallsplan 2015-2020 för Södertälje kommun, LS 1401-0113
- Utställning översiktsplan för Sigtuna kommun, LS 1312-1614
- Skånes regionala utvecklingsstrategi 2030, LS 1401-0107
- Aktualitetsprövning av Promenadstaden, Översiktsplan för Stockholm, LS 1312-1579
- Utställning av Botkyrkas översiktsplan, LS 1401-0054
- Utställning av översiktsplan Nykvarns kommun, LS 1403-0266
- Förslag till förordning om riktvärden för trafikbuller, LS 1406-0818
- Förslag till reviderad vision för Stockholm 2030, Stockholms stad, LS 1405-0696
- Nya steg för en effektivare plan- och bygglag (Ds 2014:31), LS 1409-0992
- Bokriskommitténs rapport En fungerande marknad - en reformagenda, LS 1408-0941
- Samrådsversion av fördjupad översiktsplan för Nynäshamns stad

Tillväxt- och regionplanenämndens yttranden, 2015-2016

2015

- Förenklat samråd om ett tydligare förhållningssätt till kulturmiljövärdens riksintresseområden, LS 1412-1454
- Samrådsförslag till ny översiktsplan för Tyresö kommun
- Samrådsförslag för översiktsplan 2030 för Haninge kommun - med utblick mot 2050, TRN 2015-0120
- Samrådsförslag för ny översiktsplan för Solna stad, TRN 2015-0124
- Betänkandet Service i glesbygd (SOU 2015:35), TRN 2015-0113
- Betänkandet En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning (SOU 2015:59)
- Förslag till Grönstrukturplan för Nynäshamns stad, TRN 2015-0140

- Samråd för blåplan, Vaxholms stad
- Arbetsförmedlingens kontorsnät, TRN 2015-0155
- Miljöprogram med tillhörande handlingsplan för Danderyds kommun, TRN 2015-0164
- Samråd om förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi för Uppsala

2016 (tom 29 september)

- Departementspromemorian Regionalt utvecklingsansvar i Uppsala, Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens län (Ds 2015:53), TRN 2015-0190
- Solna stad Utställning ny översiktsplan 2030 för Solna stad, TRN 2015-0187
- Bostadsförsörjningsprogram för Järfälla kommun 2016-2019 med utblick mot 2030, TRN 2015-0199
- Betänkande Bättre samordning mellan stat och kommun – vid planering för byggande, TRN 2016-0007
- Bostadsförsörjningsprogram Nykvarns kommun, TRN 2016-0032
- Strategi för innovation och digitalisering i Stockholms läns landsting 2016-2020
- Översiktsplan 2030 för Haninge kommun - med utblick mot 2050, granskningshandling, TRN 2016-0039
- Förslag för remiss – Miljöpolitiskt program för Stockholms läns landsting 2017-2021, TRN 2016-0045
- Klimat- och energistrategi för Danderyds kommun, TRN 2016-0046
- Folkhälsopolicy 2017-2021, Remissversion 2016-06-15, TRN 2016-0020
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län, TRN 2016-0085
- Regional Utvecklingsstrategi Uppsala län, TRN 2016-0075
- Program för fördjupning av översiktsplanen Centrala Danderyd, Danderyds kommun, TRN 2016-0093

§ 109
Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljningen av RUFS 2010

TRN 2016-0106

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -10- 28
Dnr LS 2016-1316

Ärendebeskrivning

Ärendet avser Tillväxt- och regionplanenämndens uppdrag i Mål och Budget 2016 att genomföra en uppföljning av regionens utveckling med utgångspunkt i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande den 11 oktober 2016
Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljningen av RUFS 2010

Förslag och yrkande

Ordförandes förslag om bifall till förvaltningens förslag

Tillväxt- och regionplanenämndens beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta

att godkänna 2016 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen – RUFS 2010 enligt bilagan

att överlämna uppföljningen till landstingsfullmäktige

att förklara paragrafen omedelbart justerad

Särskilt uttalande
S-ledamöterna lägger ett särskilt uttalande, bilaga 6
MP-ledamoten lägger ett särskilt uttalande, bilaga 7
V-ledamoten lägger ett särskilt uttalande, bilaga 8

Beslutsexpediering:
Landstingsfullmäktige
Akt

Stockholms läns landsting

SOCIALDEMOKRATERNA SÄRSKILT UTTALANDE

2016-10-27

Bilaga 6

Tillväxt och regionplanenämnden ärende 8

Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljning av RUFS 2010

Uppföljningen den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län pekar på en positiv utveckling inom flera viktiga områden och att Stockholmsregionen står stark inom flera områden i en jämförelse med andra huvudstadsregioner i Europa.

Detta till trots, finns också ett antal indikationer på områden med en oroväckande utveckling där rapporten pekar på behov av stärkta insatser och åtgärder. Bland annat visar 2016 års uppföljning av RUFS att det behövs fler insatser på alla nivåer för att stärka regionens livsmiljö och skapa en mer jämlik region. De inomregionala skillnaderna är mycket tydliga inom bland annat utbildningsområdet där antalet personer som påbörjat högre utbildning inom 3 år efter slutförd gymnasieskola är hela 71,3% i Danderyd och endast 29,8% Norrtälje.

Det är glädjande att bostadsbyggandet nu ökar men produktionen måste ligga på en hög nivå under lång tid för att "bygga ifatt" samt möta den starka befolkningsökningen. Handelskammaren pekar i sin rapport på att regionen redan idag har ett ackumulerat underskott på drygt 130 000 nya bostäder. Urban Audit Perrcepption Survey visar att endast 7 % av innevånarna i Stockholms län instämmer i påståendet: *"att det är lätt att hitta en bostads till ett rimligt pris"*. Om inte utvecklingen bryts riskerar Stockholmsregionen en framtid med ökade sociala skillnader och en försämrad rörlighet som påverkar tillväxten negativt. Vi menar att landstinget behöver göra mer för att stimulera bostadsbyggandet och genomförandet av den regionala utvecklingsplanen och har därför föreslagit att TRN ska inrätta ett bostadsbyggnadskansli.

Men det gäller inte bara att fortsätta öka byggandet, utan också att bygga en hållbar stad som skapar förutsättningar för stärkt social sammanhållning och jämlika livsförutsättningar. För att klara detta behöver staten, landstinget och kommunerna agera aktiva samhällsbyggare, genom att göra offentliga investeringar i områden där behoven är som störst och där igenom skapa fler attraktiva lägen för bostadsbyggande.

Bostadsbristen drabbar de unga hårdast. Andelen ungdomar som bor i egen bostad var 2015, 49 procent. Det är den lägsta andelen sedan detta började mätas. Detta hotar i förlängningen arbetsgivares möjligheter till rekrytering och söktrycket till våra högskolor och universitet. Vi anser därför att det framtida långsiktiga behovet av ungdoms- och studentbostäder bör analyseras på regional nivå.

Det är också oroande att Stockholms regionen är den region i undersökningen där minst andel instämmer i påståendet att "utrikesfödda är välintegrerade". I OECDs rapport om Stockholmsregionen år 2009 konstaterades att vår region tillhör en av de som är mest exkluderande på arbetsmarknaden vad gäller människor med annan etnisk bakgrund. I en interkulturell utveckling måste Stockholmsregionen utformas för att människor ska se varandra som berikande tillgångar, där olikheter i perspektiv och ursprung berikar en kreativ samhällsutveckling. Att utgå från de gemensamma frågor som alla delar i livet måste bygga på att vi delar en gemensam vardag och gemensamma mötesplatser. Stereotypa bilder av "hur andra är" bygger ofta på fördomar. Sverige och Stockholmsregionen står inför stora utmaningar i kompetensförsörjningen. Rätt hanterat med snabba vägar in på arbetsmarknaden, bra fungerande validering och utbildningsinsatser har Stockholms regionen en unik möjlighet att bättre ta tillvara denna kompetens och berika och utveckla regionen.

Som vi i tidigare uppföljningar påpekat är det för regionens utveckling och tillväxt allvarligt att regionen tappat i position vad gäller medel till forskning och utveckling som har sjunkit från 4,3% år 2003 till 3,9% av BNP 2013. Om Stockholmregionen ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion måste vi ligga i framkant och satsa på forskning och utveckling. Det är också viktigt att SLL öppnar upp sin verksamhet för implementering av ny forskning i form av testbäddar m.m.

I 2016 uppföljning saknas aktuella uppgifter om kollektivtrafikandelen. 2015 års uppföljning visade dock att Kollektivtrafikandelen minskat senaste året. Vi saknar så väl i uppföljningen av RUFS som i trafikförsörjningsprogrammet resonemang kring hur kollektivtrafikandelen relaterar till uppfyllandet av de nationella klimatmålen i en region där bilåkandet beräknas öka.

Vi kan också generellt konstatera att ojämlikheten i vår region tyvärr fortsätter att förstärkas. Inte bara inom utbildningsområdet och bostadssektorn utan också inom ramen för folkhälsan. Det visas inte minst av landstingets egen folkhälsorapport som pekar på ökade hälsoklyftor i Stockholms län. Extra oroväckande är att livslängden nu för första gången i modern tid minskar i några av våra stadsdelar.

Slutligen kan konstateras att Stockholmsregionen generellt har en stark position i många avseenden och mycket går i rätt riktning. Samtidigt kan vi se att det finns flera områden där det behövs en tydlig politisk ledning, kraftfulla åtgärder och gemensamt ansvarstagande från alla aktörer för att den regionala utvecklingsplanens mål ska uppfyllas.

Stockholms läns landsting

SÄRSKILT UTTALANDE

Tillväxt- och regionplanenämnden
Miljöpartiet de gröna

2016-10-27

TRN 2016-0106
Bilaga 7

Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljning av RUFS 2010

Tillväxt- och regionplanenämndens instämmer i förslaget om att besluta att godkänna 2016 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen RUFS 2010.

Miljöpartiet vill därutöver anföra:

Det är tydligt att regeringens politik har en positiv effekt på Stockholmsregionens utveckling. Bostadsbyggandet i regionen landade under förra året på rekordnivåer och sysselsättningen är fortsatt hög. När det gäller bostäder så blir det allt tydligare att ett bostadspolitiskt mål på mellan 9 - 16 000 för Stockholmsregionen är för lågt och målet borde ligga på mellan 20-30 000. Mer måste göras för att få fram fler bostäder snabbt. Det behövs insatser på alla nivåer. Regeringens 22-punktsprogram är ett bra första steg men fler åtgärder krävs för att den höga efterfrågan på bostäder ska kunna tillgodoses.

Miljöpartiet delar visionen om Europas mest attraktiva storstadsregion. Öppenhet och tolerans har varit och är centrala värden för vår regions konkurrenskraft. Detta tydliggörs i RUFS 2010 mål om öppen och tillgänglig region, liksom i att målet att vara en ledande tillväxtregion kräver öppenhet mot omvärlden. Under 2015 kom rekordmånga flyktingar till Sverige vilket gjorde att regeringen kände sig tvingad att införa tillfälliga gränskontroller. Under 2016 har antalet flyktingar minskat betydligt. Att regeringen inte valt att avskaffa de tillfälliga gränskontrollerna i Öresund är beklagligt då de drabbar Sverige och Stockholm klart negativt. Fokus framåt ska nu i första hand riktas mot att genomföra åtgärder som möjliggör förbättrad och ökad kapacitet i etableringssystemen. Det är naturligtvis även upprörande att höra hur vissa M-styrda kommuner nu går ut och hävdar att de inte kan ta emot den mängd flyktingar med hänvisning till bostadsbrist, när den verkliga orsaken är att man under flera år underlåtit att bygga bostäder alternativt helt enkelt är emot att ta emot flyktingar.

Stockholmsregionen är fortfarande tydligt Sveriges utvecklingsmotor med hög BNP per capita och produktivitet. Denna position är dock på intet sätt ohotad eller något som ska tas för självklar. Det är oroande att vi ser en utveckling där viktiga investeringar skjuts på framtiden och att andelen av BNP som går till forskning och utveckling fortsätter sjunka.

Glädjande är att sysselsättningsgraden stiger. Möjligheten till egen försörjning via ett arbete är viktig inte bara för individen utan även för hela regionens utveckling. Däremot ser vi att mer insatser skulle behöva göras för att minska arbetslösheten bland ungdomar och utrikes födda. Aktiva åtgärder så som till exempel snabbspår inom sektorer som vård, bygg med flera, är centralt för att kunna möta inflyttningen av flyktingar. Landstinget bör både som arbetsgivare och som aktiv samarbetspartner till många av länets högskolor bidra till att utrikes föddas kompetens tas tillvara.

Inom området för miljö och klimat ser vi en fortsatt oroande utveckling. Att fler åker i kollektivtrafiken är en naturlig följd av att fler flyttar in. Däremot ser vi att kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna minskar. En sådan utveckling är inte förenlig med målet om en klimatneutral region. På samma sätt är det tydligt hur den ökade biltrafiken också påverkar människors hälsa negativt genom ökade utsläpp av skadliga partiklar.

Vi vidhåller även att regionens klimatpåverkan bör mätas också i ett konsumtionsperspektiv istället för som nu i rena produktionssiffror. I den senare modellen underskattas Stockholmsregionen på grund av sin låga andel industri och höga förvärvsinkomster.

Till sist vill vi understryka behovet av att Stockholms läns landsting skyndsamt kommer vidare i arbetet med tillskapande av en region. En regionbildning skulle ge betydligt större muskler i arbetet med att hantera de utmaningar vi ser att regionen står inför de kommande åren.

Stockholms läns landsting
Tillväxt- och regionplanenämnden
VÄNSTERPARTIET

SÄRSKILT UTTALANDE
2016-10-27
TRN 2016-0106 Ärende 8
Bilaga 8

Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljning av RUFS 2010

Vänsterpartiet tackar för en bra uppföljning och ett bra kunskapsunderlag. Vi stödjer förvaltningens svar men väljer att kommentera några områden i uppföljningen av RUFS 2010.

Bostäder
Det är oerhört positivt att bostadsbyggandet ökar. Med 12 352 färdigställda bostäder 2015 nås målet att 9 000–16 000 bostäder ska byggas i regionen per år. Den takten måste nu hållas för att kompensera för de år av betydligt färre färdigställda bostäder och för att möta den ökande befolkningsmängden med ca 38 000 nya invånare per år.

För Vänsterpartiet är det inte bara viktigt att bygga nya bostäder, vi värnar verklig valfrihet och vill att det byggs hyresrätter i Stockholmsregionen. Dels för att kompensera för den stora omvandlingen av hyresrätter som skett, dels för att hyresrätten är en efterfrågad boendeform av många och passar i en urban region med stora flyttströmmar. Många hushåll kan inte efterfråga en bostadsrätt, och inte heller en nybyggd hyresrätt. För att skapa en flexibel bostadsmarknad är det viktigt att det byggs små yteffektiva bostäder likaväl som riktigt stora lägenheter.

Många människor har sökt sig till Stockholmsregionen undan krig och förföljelse, de ska kunna efterfråga de framtida bostäderna. Många barn föds i Stockholmsregionen, de ska kunna efterfråga de framtida bostäderna. I Stockholmsregionen finns många singelhushåll och ensamstående föräldrar vilka också ska kunna efterfråga bostäder på marknaden. Så skapas en tillgänglig, blandad och attraktiv stad. Målet att bli Europas mest tillgängliga storstadsregion är omöjligt att nå om det inte finns bostäder.

Klimat
CO2-utsläppen i regionen har minskat och målet på 3,4 ton CO2ekv/capita har nåtts. Men, det målet innebär ändå att Stockholmsregionens befolkning lever över de planetära gränserna. Stockholmarnas konsumtion eller resor utanför länet räknas inte in och dessutom har koldioxidintensiva verksamheter flyttat från regionen. Sammantaget medför detta att det är långt kvar till att uppnå koldioxidneutralitet. Den största klimatnyttan Stockholmsregionen kan bidra med är att fler reser med kollektivtrafiken och färre med egen bil. Andelen som reser kollektiv i regionen ökar inte, och det finns inte från den styrande majoritetsminoritetens sida någon riktig plan för att få kollektivtrafik-andelarna att öka. Detta innebär nämligen en enorm utmaning och kräver en helt annan inställning till infrastruktur, ägande, utrymme och strukturer. Det som sker nu är ett lappande och lagande och en utbyggnad enligt tidigare

mönster både när det gäller bostadsbyggande och infrastruktur – det kommer inte att räcka. Siffrorna på nybilsförsäljningen visar återigen det krassa faktum att det tar 1,9 gånger så lång tid att åka kollektivt som det tar att resa med bil i länet. Det är också en ekonomisk fråga, den som upplever sig ha behov av bil och köper bil, tjänar så klart på att använda bilen och att inte resa kollektivt. Målkonflikterna mellan minskad klimatpåverkan och utbyggnad av motorvägar finns i RUFS 2010 och i remissversionen av RUFS 2050.

Hälsa
Stockholms län är ett län där det är viktigt var du bor, ofta är det en av de första frågorna du får vid en ny bekantskap – var bor du? Det är viktigt som en statusmarkör men även viktigt för hälsa, livslängd och möjligheter på bostads- och arbetsmarknad. Det skiljer 18 år i medellivslängd mellan de som bor i innerstaden och de som bor på Röda linjens södra delar. Detta visar att det finns mycket att arbeta med och stora utmaningar när det gäller jämlik vård, jämlika levnadsförhållanden och jämlika livschanser. Idag har de friskaste i Stockholmsregionen bäst tillgång till vård. För att ytterligare sätta fokus på dessa frågor behövs bättre indikatorer när det gäller olika typer av livsvillkor och integration.

Ungas chanser
En region som håller ihop, där alla invånare har chans att bo, studera och arbeta, är också en region som är just attraktiv, tillgänglig, och som kan leverera innovationer och kunskaper som kan exporteras både inom och utanför landet. Tyvärr är ungdomsarbetslösheten hög, Stockholmsregionen placerar sig på tredje högsta plats bland jämförelsestäderna. Unga Stockholmares kapacitet tas inte tillvara. Den som inte har ordnad bostad har mycket svårt att söka arbete, och den som är ung och inte har arbete har ingen chans att få en bostad i Stockholmsregionen. När det gäller studier och hur stor andel som går vidare till högre utbildning är det lika tydligt som sorgligt vilket ojämlikt län vi lever i. Andelarna är i genomsnitt mycket högre för rikare kommuner.

Landstingets ansvar
Det är positivt att landstinget och tillväxt- och regionplaneförvaltningen tar initiativ till möten och diskussioner med samhällsbyggnadsaktörerna i Stockholmsregionen. Det är oerhört viktigt att byggherrar, fastighetsägare, kommuner, universitet, företag etc. möts och diskuterar de dagsaktuella och långsiktiga frågorna kring regionens utmaningar. Vänsterpartiet är positivt till en regionbildning i Stockholm och övertygade om att en framtida regionbildning kan ge det mandat och den samordnande funktion som behövs för att möta regionens utmaningar inom bostad, infrastruktur, klimat, miljö hälsa, integration etc.

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-10-13

TRN 2016-0106

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -10- 28
Dnr LS 2016-1316

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -10- 17
Dnr TRN 2016-0106

Handläggare:
Evert Kroes

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljning av RUFS 2010

Ärendebeskrivning

Ärendet avser Tillväxt- och regionplanenämndens uppdrag i Mål och Budget 2016 att genomföra en uppföljning av regionens utveckling med utgångspunkt i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande den 13 oktober 2016
Läget i Stockholmsregionen 2016 – uppföljningen av RUFS 2010

Ärendets beredning

Uppföljningen av regionens utveckling har genomförts utifrån utvalda indikatorer och har genomförts årligen sedan 2011. Uppföljningen av regionens utveckling består av en internationell jämförelse med 8 europeiska storstadsregionen, uppföljningen av de fastlagda planeringsmålen samt en översikt av Tillväxt- och regionplanenämndens arbete med att genomföra RUFS 2010 under åren 2011-2016.

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta

att godkänna 2016 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen – RUFS 2010 enligt bilagan

att överlämna uppföljningen till landstingsfullmäktige

att förklara paragrafen omedelbart justerat

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Uppföljningen visar att regionen ligger förhållandevis bra till i en internationell jämförelse och att läget i regionen på flera områden utvecklas positivt. Här följer ett axplock av utvecklingen som redovisas i rapporten Läget i Stockholmsregionen 2016:

- Antalet rapporterade färdigställda bostäder har under 2015 varit rekordhögt med 12 352 bostäder, och ligger därmed inom regionens snittmål på 9 000 till 16 000 bostäder per år.
- Utsläpp av växthusgaser minskar fortfarande men den nedåtgående trenden har planats ut under 2014. Det uppsatta målet för 2020 (3,4 ton CO_{2ekv}/capita) uppnåddes dock redan under 2014 och därmed ligger Stockholmsregionen i topp i den internationella jämförelsen.
- Energianvändningen fortsätter att minska och ligger i linje med den energieffektivisering per BNP-enhet som eftersträvas i RUFS 2010, dvs. minus 20 procent mellan 2008 och 2020.
- Tätheten i de regionala stadskärnorna har ökat stadigt jämfört med år 2000 vad gäller antal invånare och antal arbetstillfällen per km^2, vilket indikerar att utvecklingen av de regionala stadskärnorna fortskrider.
- Ungdomsarbetslösheten har minskat kraftigt i regionen under 2015 jämfört med det föregående året men är fortfarande relativt högt i den internationella jämförelsen.
- Förvärvsfrekvensen för länet har ökat under perioden 2010-2014 till 78,8 % och ligger därmed 1,5 % högre än riket som helhet, det finns dock betydande skillnader mellan länets kommuner, mellan könen och mellan svensk- och utlandsfödda.

Tillväxt- och regionplanenämnden (tidigare Tillväxt-, miljö och regionplaneutskottet) har sedan 2011 aktivt arbetat med genomförandet av RUFS 2010. Under perioden 2011-2016 har nämnden lämnat 92 yttranden i ärenden som berör exempelvis kommunernas översiktsplaner och statliga utredningar. I sina yttranden har nämnden använt RUFS 2010 som grund. Nämnden har även tagit fram fördjupade kunskaps- och planeringsunderlag som stöd i olika regionala utvecklingsprocesser i form av 54 publicerade rapporter. Sammanlagt har nämnden under perioden tagit initiativ till och implementerats 5 handlingsplaner.

Bakgrund
I rapporten redovisas den sjätte uppföljningen av den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2010. Regionens utveckling följs upp med utgångspunkt i de övergripande mål och planeringsmål som lagts fast i planen. Ett antal statistiska indikatorer används som grund för redovisningen av utvecklingen. Med utgångspunkt i visionen om att vara

den mest attraktiva storstadsregionen i Europa görs också internationella jämförelser med åtta andra storstadsregioner. Dessa är Amsterdam, Barcelona, Berlin, Dublin, Helsingfors, Köpenhamn, München och Oslo. De valda regionernas struktur och egenskaper liknar Stockholmsregionens. En utförlig redovisning av uppföljningen kommer att publiceras på www.rufs.se

Överväganden
Sammanfattningsvis placerar sig Stockholmsregionen fortsatt bra i den internationella jämförelsen på de flesta indikatorer. Det krävs dock fortsättningsvis insatser för att bland annat minska ungdomsarbetslösheten och segregationen på arbetsmarknaden om visionen att bli Europas mest attraktiva storstadsregion ska kunna uppnås.

När läget och utvecklingen i regionen summeras i uppföljningsrapporten konstateras att utvecklingen i regionen i flera avseenden går i rätt riktning. Bostadsbyggandet har ökat med rekordantal och ligger inom regionens snittmål på 9 000 till 16 000 bostäder per år. Energianvändningen har minskat och det uppsatta målet för 2020 har redan uppnåtts. Förvärvsfrekvensen är hög och arbetskraften är högutbildad. Det startas allt fler nya företag per tusen invånare, flest i landet. Andelen av befolkningens inkomster som består av försörjningsstöd eller andra ersättningar har minskat och ohälsotalet för befolkningen fortsätter att sjunka. Antalet anmälda brott har minskat de senaste tio åren för de flesta i uppföljningen undersökta brottstyper. Tilliten har ökat i det avseendet att allt färre uppger att de inte kan lita på de som bor i området. Att utvecklingen ska fortsätta gå i rätt riktning innebär ett fortsatt fokus på dessa områden.

Inom några områden krävs dock fortsatta ansträngningar för att nå målen i RUFS 2010. Det är exempelvis betydande skillnader inom regionen när det gäller förvärvsfrekvens mellan kommuner, mellan könen och mellan svensk- och utlandsfödda. Ungdomsarbetslösheten har gått ner 2015 men behöver även framöver adresseras av regionens aktörer då den fortfarande ligger på en relativt hög nivå.

I rapporten Läget i Stockholmsregionen 2016 redovisas hur Tillväxt- och regionplanenämnden har bidragit till genomförandet av RUFS 2010 under perioden 2010-2016. I arbetet med att ta fram den kommande regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, ska genomförandet förstärkas. Metoder ska utvecklas för att i framtiden kunna redovisa hur landstingets samtliga verksamheter bidrar till genomförandet av RUFS 2050.

Ett arbete pågår att ta fram ett reviderat uppföljningssystem för det framtida genomförandet av RUFS 2050 kopplat till planens delmål. Målarbetet inom RUFS 2050 bygger vidare på erfarenheter från uppföljningen av RUFS 2010. Utvecklingen sker i samband med förvaltningens uppdrag att ta fram metoder att följa regionens utveckling utifrån ett hållbarhetsperspektiv. 2017 kommer en pilotversion av det kommande uppföljningssystemet att presenteras för att säkerställa uppföljningen av den kommande regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen - RUFS 2050 samt för att fortsatt långsiktigt kunna följa regionens utveckling.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Ärendet bedöms inte ha några ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Evert Kroes